

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь – «Магістр»

**на тему: Організаційні аспекти обліку і оподаткування фермерських
господарств**

Виконала:

Жолобка Олена Миколаївна
здобувач спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Керівник:

Гаркуша Сергій Анатолійович
кандидат економічних наук, доцент кафедри
обліку і оподаткування

Рецензент:

Журбенко Наталія Михайлівна
начальник планово-фінансового відділу
Сумського національного аграрного університету

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Економіки і менеджменту

Кафедра

Обліку і оподаткування

Освітній ступінь

Магістр

Спеціальність

071 «Облік і оподаткування»

Завідувач кафедри

« 08 » листопада

Затверджую:

М.І. Гордієнко

2022 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Жолобко Олені Миколаївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Організаційні аспекти обліку і оподаткування фермерських господарств

2. База практичного дослідження:

ФГ «Аргамак Плюс» Сумського району Сумської області

керівник роботи **Гаркуша Сергій Анатолійович, к.е.н., доцент**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від

11.01. 2023 р. № 51-н

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи)

12 грудня 2023 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та

установчі документи, фінансова, статистична та податкова звітність, законодавчо -

нормативні акти з питань обліку і оподаткування фермерських господарств,

монографії, фахові наукові статті та доповіді на міжнародних науково-практичних

конференціях з питань сучасного стану та вдосконалення обліку і оподаткування

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Дослідити роль і значення фермерських господарств у розвитку аграрної економіки;

охарактеризувати нормативно-правове регулювання з теми дослідження;

розглянути актуальні питання організації обліку і оподаткування фермерських господарств;

проаналізувати організаційно-економічну характеристику підприємства;

дослідити організаційні аспекти обліку ФГ «Аргамак плюс»;

запропонувати напрями вдосконалення організаційних аспектів обліку в фермерському господарстві;

розглянути організаційні аспекти оподаткування фермерського господарства;

запропонувати вдосконалення організаційних аспектів оподаткування фермерського господарства

6. Дата видачі завдання

« 08 » листопада 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	листопад 2022 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	грудень 2022 р. - січень 2023 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	лютий-липень 2023 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - жовтень 2023 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	жовтень-листопад 2023 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	листопад 2023 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	01-04 грудня 2023 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	04-08 грудня 2023 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедрі, деканат	08 грудня 2023 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	08-13 грудня 2023 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	14-15 грудня 2023 р.	

Здобувач вищої освіти за другим
(магістерським) рівнемОлена ЖОЛОБКО

Керівник роботи

Сергій ГАРКУША

Перевірку на автентичність проведено.

Надія БАРАНІК

Кваліфікаційна робота допущена до захисту

Гарант освітньої програми

Інна НАЗАРЕНКО

Декан факультету економіки і менеджменту

Маргарита ЛИШЕНКО

Анотація

Жолобка О.М. Організаційні аспекти обліку і оподаткування фермерських господарств.

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», СНАУ, Суми – 2023 р. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню теоретичних та практичних аспектів обліку і оподаткування фермерських господарств.

В роботі розглянуто роль і значення фермерських господарств у розвитку аграрної економіки, а також теоретичні аспекти організації обліку і оподаткування фермерських господарств. Розкрито загальні положення обліку і оподаткування фермерських господарств. Проведено дослідження нормативно-правового регулювання обліку та оподаткування у фермерських господарствах, за допомогою законодавчих та нормативних документів, постанов, НП(С)БО, інструкцій, які затверджені Кабінетом Міністрів України в сфері обліку розрахунків з постачальниками.

Проведено діагностику фінансово-економічної діяльності ФГ «Аргамак Плюс» Сумського району Сумської області, на основі фінансової звітності розраховано показники, які стосуються стану заборгованості, показників стану ліквідності та фінансової стійкості господарства. Проаналізовано організацію облікового процесу фермерського господарства. правильна організація бухгалтерського обліку є надзвичайно важливою для ФГ «Аргамак плюс», оскільки вона допомагає забезпечити ефективне фінансове управління та збільшити шанси на успіх. Ось деякі підходи до організації бухгалтерського обліку для фермерського господарства, які можна зазначити, виходячи з результатів дослідження: фермерське господарство повинно зберігати докладні записи про всі фінансові транзакції, включаючи доходи, витрати, податки, зобов'язання та активи, це допомагає точно відстежувати фінансовий стан господарства; вибір підходящої бухгалтерської системи, яка враховує особливості сільськогосподарського бізнесу, допомагає полегшити облік та звітність; регулярне ведення обліку та оновлення фінансових записів дозволяє завжди мати актуальну інформацію про стан господарства; організація бухгалтерського обліку не лише передбачає ведення обліку, але й аналіз фінансової інформації; фермерське господарство повинно дотримуватися податкового законодавства та інших фінансових нормативів, правильна організація бухгалтерського обліку допомагає уникнути порушень і штрафів.

У проведеному дослідженні встановлено, що фермерські господарства – юридичні особи мають можливість самостійно вибирати систему оподаткування – загальну або спрощену. Вибір системи оподаткування залежить від умов та результатів господарської діяльності господарства і здійснюється добровільно. Однак, структура та особливості складання фінансової звітності не залежать від системи оподаткування, оскільки законодавство передбачає обов'язкове складання спрощеної фінансової звітності для фермерських господарств, що відповідають ознакам мікро та малих підприємств.

Ключові слова: облік, оподаткування, фермерське господарство, сільське господарство, організація бухгалтерського обліку, єдиний податок.

Summary

Zholobko O.M. Organizational aspects of accounting and taxation of farms.

Qualification work in the specialty 071 «Accounting and Taxation», SNAU, Sumy - 2023 - Manuscript.

The qualification work is dedicated to the study of theoretical and practical aspects of accounting and taxation of agricultural farms.

The paper examines the role and significance of agricultural farms in the development of the agrarian economy, as well as the theoretical aspects of organizing the accounting and taxation of agricultural farms. The general provisions of accounting and taxation of agricultural farms are disclosed. The research of normative and legal regulation of accounting and taxation in agricultural farms is conducted using legislative and regulatory documents, resolutions, IFRS, instructions approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine in the field of accounting for settlements with suppliers.

The diagnosis of the financial and economic activities of the FG «Argamak Plus» in Sumy district of Sumy region is carried out, based on the financial statements, indicators related to the state of indebtedness, liquidity and financial stability of the farm are calculated. The organization of the accounting process of the agricultural farm is analyzed. Proper organization of accounting is extremely important for FG «Argamak Plus» as it helps to ensure effective financial management and increase chances of success. Here are some approaches to organizing accounting for an agricultural farm that can be mentioned based on the research results: the agricultural farm should keep detailed records of all financial transactions, including income, expenses, taxes, liabilities, and assets, which helps to accurately track the financial condition of the farm; choosing a suitable accounting system that takes into account the peculiarities of agricultural business helps to facilitate accounting and reporting; regular accounting and updating of financial records allows to always have up-to-date information about the state of the farm; the organization of accounting not only involves keeping records but also analyzing financial information; the agricultural farm should comply with tax legislation and other financial regulations, proper organization of accounting helps to avoid violations and fines.

The conducted research has established that agricultural farms - legal entities have the opportunity to independently choose a taxation system - general or simplified. The choice of the taxation system depends on the conditions and results of the economic activities of the farm and is made voluntarily. However, the structure and features of financial reporting do not depend on the taxation system, as the legislation provides for the mandatory preparation of simplified financial statements for agricultural farms that meet the criteria of micro and small enterprises.

Keywords: accounting, taxation, farm, agriculture, accounting organization, single tax.

ЗМІСТ

	ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ	9
1.1	Роль і значення фермерських господарств у розвитку аграрної економіки	9
1.2	Нормативно-правове регулювання обліку та оподаткування у фермерських господарствах	12
1.3	Теоретичні аспекти організації обліку і оподаткування фермерських господарств	17
РОЗДІЛ 2	ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	23
2.1	Діагностика фінансово-економічної діяльності ФГ «Аргамак Плюс» Сумського району Сумської області	23
2.2	Організаційні аспекти обліку ФГ «Аргамак плюс»	29
2.3	Вдосконалення організаційних аспектів обліку в фермерському господарстві	41
РОЗДІЛ 3	ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	49
3.1	Організаційні аспекти оподаткування фермерського господарства	49
3.2	Формування податкової звітності фермерського господарства	52
3.3	Вдосконалення організаційних аспектів оподаткування фермерського господарства	61
	ВИСНОВКИ	67
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
	ДОДАТКИ	77

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Виклики сучасного аграрного бізнесу, обумовлені змінами в законодавстві, стосуються фермерських господарств і сімейних фермерських господарств, які є найбільш вразливими і незахищеними з точки зору кадрового забезпечення, інформаційної безпеки і методології організації обліку та оподаткування.

Розвиток аграрного сектору призвів до появи різних організаційно-правових форм підприємництва у сільському господарстві, зокрема фермерських господарств та товариств. Фермерські господарства мають перевагу в тому, що вони дозволяють ефективно поєднувати підприємницьку ініціативу селян з інтересами держави, соціальною сферою і стилем життя селян.

Фермерські господарства є важливим елементом системи малого сільгоспвиробництва в більшості аграрних регіонів країни. Головною відмінністю фермерських господарств є їхнє прагнення до задоволення власних потреб, максимального прибутку та довгострокової перспективи, незважаючи на обмежені капітальні ресурси. Фермерство може бути організоване як юридична особа або фізичні особи-підприємці, кожна з цих форм має свої особливості, переваги та недоліки.

Основними недоліками фермерського господарства, незалежно від форми власності (фізичні особи-підприємці або юридичні особи), є труднощі у залученні капіталу, недостатньо сильний фінансовий базис, високий рівень господарського ризику, проблеми податкової оптимізації, складність збереження та передачі прав власності, занижена вартість капіталу та неможливість відчуження.

Незалежно від форми організації фермерських господарств, актуальною проблемою є адаптація бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів. Фермерські господарства потребують розробки системи обліку, яка оптимізує облікову інформацію та пристосовує її до потреб управління. Важливо збільшити обсяг інформації, що характеризує господарську діяльність фермерських господарств, для оцінки можливостей збуту продукції, матеріально-технічного забезпечення та інноваційної привабливості. Удосконалення обліку та

інформаційного забезпечення господарської діяльності фермерських господарств є актуальними та потребують подальшого дослідження.

Ступінь розробленості питання. На сьогоднішній день науковці активно досліджують питання обліку і оподаткування фермерських господарств, зокрема: Беляєва Л.А. [1; 2], Бірюк О.Г. [3], Васильєва В.Г. [4], Гнатишин Л.Б. [7; 8; 9], Головка Л.О. [10], Дорогань-Писаренко Л.О. [11], Живко З.Б. [12], Жук В. [15], Здирко Н. [16], Лега О.В. [17], Назаренко О.В. [19], Свиноус І. [27], Ярмолук О.Ф. [30] та інші.

Незважаючи на певний прогрес у дослідженні, існує недостатньо вивчених питань, що підкреслює актуальність даного дослідження.

Мета дослідження полягає у вивченні теоретико-практичних аспектів обліку і оподаткування фермерських господарств відповідно до національних стандартів та розробленні пропозицій щодо їх вдосконалення.

Завдання дослідження. У дослідженні в кваліфікаційній роботі було визначено завдання, які мають як теоретичний, так і практичний характер: дослідити сутність і поняття обліку і оподаткування фермерських господарств; охарактеризувати нормативно-правове регулювання о обліку і оподаткування фермерських господарств; розглянути актуальні питання обліку і оподаткування фермерських господарств; проаналізувати організаційно-економічну характеристику комунального підприємства; дослідити організаційно-практичні аспекти обліку фермерського господарства; запропонувати напрями вдосконалення обліку фермерського господарства; розглянути організаційні засади оподаткування фермерського господарства; запропонувати пріоритетні напрями вдосконалення оподаткування фермерського господарства.

Методи дослідження. Дослідження базується на діалектичному методі пізнання та використовує різні загальнонаукові методи, такі як спостереження, порівняння, абстракція, індукція і дедукція, вимірювання взаємозв'язків, аналіз та синтез, історичний і логічний підходи, узагальнення.

Об'єктом дослідження є теоретико-практичні аспекти обліку і оподаткування фермерського господарства на базі ФГ «Аргмак Плюс» Сумського району Сумської області.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних аспектів обліку і оподаткування фермерського господарства.

Інформаційна база дослідження: документація фермерського господарства, яка була надана для аналізу, статті, вебінари з досліджуваного питання, результати міжнародних та відчизняних наукових конференцій.

Наукова новизна дослідження полягає у вдосконаленні теоретичних та практичних аспектів щодо обліку і оподаткування фермерського господарства.

Практичне значення одержаних результатів полягає у наданні пропозицій та рекомендацій, що описані в кваліфікаційній роботі для вдосконалення обліку і оподаткування фермерського господарства.

Апробація результатів дослідження. Результати проведених досліджень, що містяться в кваліфікаційній роботі, пройшли апробацію та отримали схвалення на міжнародній науково-практичній конференції «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: сучасні виклики» (м. Полтава, 10-11 травня 2023 р.) та VI Міжнародній науково-практичній конференції «Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору» (м. Полтава, 21 березня 2023 р.).

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Об'єм кваліфікаційної роботи складає 70 сторінок, список використаної літератури містить 35 джерел, створено 8 таблиць та 14 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

1.1 Роль і значення фермерських господарств у розвитку аграрної економіки

Розвиток аграрного сектора економіки має прямий вплив на рівень добробуту громадян держави, оскільки сільське господарство забезпечує населення продукцією, яка визначає якість життя і стан здоров'я людей. Крім того, розвинений аграрний сектор створює більше робочих місць для сільських мешканців.

Аграрний сектор економіки включає в себе різні види діяльності, такі як забезпечення сільського господарства матеріально-технічною базою, переробна промисловість, рослинництво, тваринництво та рибне господарство [33; 34].

Аграрний сектор є стратегічно важливим для економіки будь-якої держави, оскільки забезпечує безперебійне постачання продуктами харчування та товарами першої необхідності. Розвиток цього сектора є ключовим для забезпечення економічної безпеки держави [34].

Аграрний сектор має важливе значення для економіки країни, що відображається у відсотку активного населення, зайнятого в сільському господарстві, та питомій вазі у структурі внутрішнього валового продукту. Ці показники залежать від світової економічної політики та рівня державної підтримки мешканців села.

Реформи 90-х років минулого століття в аграрному секторі призвели до значних змін у його інфраструктурі. Тепер у цій сфері діяльності присутні великі агропромислові комплекси, сімейні ферми та селянсько-фермерські господарства. Деякі підприємства спеціалізуються лише на виробництві сільськогосподарської продукції, тоді як інші також займаються її подальшою переробкою. Сучасні

агропромислові комплекси відрізняються широкою спеціалізацією, маючи кілька цехів для термічної обробки, стерилізації та підготовки продукції до продажу. Деякі підприємства спеціалізуються на виробництві та переробці м'яса, виготовленні м'ясних напівфабрикатів. Також існують вузькоспеціалізовані аграрні підприємства, які випускають лише один вид продукції, такі як молочні ферми, тепличні господарства та розплідники.

Аграрний сектор є багатогалузевою сферою, в якій задіяні люди різних професій, включаючи вчених та дослідників, які розробляють інновації. Працездатне населення, зайняте в аграрному секторі, складається не лише з найманих працівників, а й з індивідуальних підприємців, які організовують приватні фермерські господарства [31, С. 140].

Аграрний сектор є важливим галуззю економіки, яка виконує подвійну роль як постачальник продукції, так і споживач товарів і послуг інших економічних галузей. Він залежить від машинобудування та хімічної промисловості для отримання необхідної техніки та розчинів, а також має тісний зв'язок з харчовою та переробною промисловістю, які використовують сировину, вироблену в аграрному секторі.

Фермерське господарство має основну перевагу у тому, що працівники мають особисту зацікавленість у праці на своїй землі і можуть самостійно розпоряджатися плодами своєї праці. Інші форми господарювання, такі як колективні, акціонерні, державні та інші, можуть також зацікавити працівників, але не на такому рівні, як у сімейних фермерських господарствах.

Однією з характеристик цієї форми господарювання є інтенсивна праця членів сім'ї, повна економічна самостійність, можливість товарного виробництва, право власності на вироблену продукцію та доходи.

Фермерські господарства є гнучкою та мобільною формою господарювання, яка насичує ринок товарами та підвищує рівень конкуренції у сільськогосподарському виробництві, забезпечуючи зайнятість селян. Фермер має вільний вибір напрямку господарської діяльності та може займатися будь-яким

видом діяльності, не забороненим законодавством, за збереження основного виробничого спрямування.

Фермерське господарство – це особливе господарське утворення, яке може мати або не мати статус юридичної особи та може бути створене тільки українськими громадянами.

Закон «Про фермерське господарство» [25] встановлює правову основу для діяльності господарських утворень, які займаються виробництвом сільськогосподарської продукції. Фермерське господарство є формою підприємницької діяльності.

Фермерське господарство може існувати як юридична особа зі статутним капіталом або як фізична особа-підприємець, який діє на підставі договору про створення фермерського господарства [25]. Незалежно від форми, фермерське господарство повинно мати своє найменування, яке зазвичай відображає прізвище керівника або назву місцевості.

Ефективність є важливим показником діяльності фермерського господарства, оскільки вона впливає на розвиток сільськогосподарської галузі. Це поняття визначається як відношення кінцевого результату виробництва до витрачених ресурсів. Основною метою ефективності є підвищення прибутків та зниження витрат виробництва. Підвищення ефективності фермерських господарств сприятиме вирішенню продовольчої проблеми, покращенню життя сільського населення, зниженню цін на сільськогосподарську продукцію та збільшенню доходів фермерів.

Категорія «ефективність» включає соціальну складову, яка не допускає зростання обсягів продукції за погіршення умов праці, зниження рівня життя та порушення екологічної безпеки. Соціальна та економічна складові ефективності взаємопов'язані, причому соціальна передуює економічній, а економічна дозволяє реалізувати соціальну [15, С. 30].

Українські фермерські господарства вносять значний внесок у вирішення проблеми продовольчої безпеки. Однак, разом з позитивними аспектами, існує безліч невирішених проблем. Найбільш гострими з них є технологічне та технічне

відставання суб'єктів господарювання, нерівність цін на сільськогосподарську продукцію порівняно з цінами на продукцію промислових галузей, інфляція та зростання цін на засоби виробництва, мінеральні добрива та енергоносії, нестача власних оборотних коштів, складності збуту сільськогосподарської продукції, недоступність кредитів через високу відсоткову ставку та відсутність застави.

Загалом, фермерські господарства відіграють важливу роль у сталому розвитку аграрної економіки України, сприяючи як економічному, так і соціокультурному зростанню країни.

1.2 Нормативно-правове регулювання обліку та оподаткування у фермерських господарствах

Нормативно-правове регулювання обліку та оподаткування у фермерських господарствах в Україні базується на законодавстві та інших регулятивних актах, що встановлюють правила та процедури для фермерських господарств з питань оподаткування і обліку. Основні закони та нормативно-правові акти, які стосуються цієї сфери, включають такі, як Податковий кодекс України [22], Закон України «Про фермерське господарство» [25], Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [23], «Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» [24] та ін.

Податковий кодекс України [22] містить норми щодо оподаткування різних видів доходів та оподатковуваних операцій у сільському господарстві. Він є одним із найважливіших нормативних актів, які регулюють облік та оподаткування в Україні, включаючи фермерські господарства. Його значення для фермерських господарств полягає в наступному:

- визначає різні види податків, які можуть стосуватися фермерських господарств, такі як податок на прибуток, податок на додану вартість, податок на землю тощо. Кодекс встановлює ставки цих податків та особливості їх сплати;
- містить норми, які стосуються специфічних аспектів оподаткування сільськогосподарських суб'єктів, включаючи фермерські господарства.

Наприклад, він може передбачати пільги чи спеціальні оподаткування для окремих видів діяльності, які є характерними для сільського господарства;

- визначає, які інформаційні звіти та декларації повинні подавати суб'єкти господарювання, включаючи фермерські господарства, а також регламентує терміни їх подачі;

- визначає права та обов'язки суб'єктів господарювання, включаючи фермерські господарства, у сфері оподаткування, включаючи право на пільги та засоби захисту від недобросовісних податкових органів;

- визначає процедури оскарження податкових рішень і скарг на дії податкових органів, що дозволяє фермерським господарствам захищати свої права в разі спорів з податковими органами.

Загалом, Податковий кодекс України має основне значення для фермерських господарств, оскільки він створює правову базу для оподаткування та регулювання фінансової діяльності цих підприємств. Фермерські господарства повинні дотримуватися його положень, щоб забезпечити відповідність законодавству та уникнути податкових проблем.

Закон України «Про фермерське господарство» [25] визначає правові засади функціонування та діяльності фермерських господарств в Україні. Цей закон має значення для регулювання оподаткування та обліку у фермерських господарствах в наступних аспектах:

- встановлює порядок створення та реєстрації фермерських господарств, їх правовий статус, правила участі громадян у фермерських товариствах, а також вимоги до складу та структури фермерських господарств;

- встановлює вимоги щодо обліку фінансової діяльності фермерських господарств, включаючи ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та внесення змін у статутні капітали фермерських товариств;

- містить положення щодо оподаткування фермерських господарств, включаючи податок на прибуток, податок на додану вартість, податок на землю та інші податки. Він може передбачати спеціальні пільги та режими оподаткування для фермерських господарств з метою підтримки їх діяльності;

- визначає компетенцію та повноваження органів державного управління та контролю у сфері фермерського господарства;
- передбачає механізми підтримки й розвитку фермерських господарств, включаючи можливість отримання фінансової підтримки, грантів, кредитів та інших форм допомоги для розвитку сільського господарства.

Закон України «Про фермерське господарство» [25] створює правовий фреймворк для функціонування цих господарств та регулювання фінансової та податкової діяльності даних суб'єктів. Він допомагає сприяти розвитку сільського господарства в Україні, забезпечуючи певний рівень законодавчої підтримки для фермерських господарств і встановлюючи правила гри для їх оподаткування та фінансової діяльності.

Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [23] має особливе значення для регулювання обліку в фермерських господарствах, оскільки він встановлює організацію бухгалтерського обліку та порядок складання фінансової звітності. Основні аспекти значення цього закону для фермерських господарств включають:

- визначає принципи бухгалтерського обліку, які повинні застосовуватися всіма суб'єктами господарювання в Україні, включаючи фермерські господарства. Це сприяє однаковому та стандартизованому обліку фінансових операцій, що полегшує порівняння фінансової інформації і сприяє відкритості та довірі;
- встановлює правила щодо складання фінансової звітності, це дозволяє фермерським господарствам представляти свою фінансову інформацію відповідно до вимог законодавства;
- визначає терміни та процедури для складання та подання фінансової звітності. Це допомагає фермерським господарствам вчасно та правильно скласти звіти та дотримуватися податкових та бухгалтерських обов'язків;
- оскільки фінансова звітність впливає на обчислення податків, правильне застосування принципів бухгалтерського обліку, встановлених цим Законом, може мати важливий вплив на обсяги оподаткування фермерських

господарств. Фінансова звітність надає податковим органам важливу інформацію для обчислення податкових зобов'язань.

Таким чином, Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [23] виконує ключову роль у створенні системи бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні, включаючи фермерські господарства, і допомагає забезпечувати достовірність та порівнюваність фінансової інформації в цьому секторі.

НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [20] має особливе значення для регулювання обліку та оподаткування у фермерських господарствах в Україні. Цей стандарт визначає правила та процедури для складання спрощених фінансових звітів, які можуть бути використані фермерськими господарствами з обмеженим обсягом фінансових операцій. Основні аспекти значення цього стандарту для фермерських господарств включають:

- надає можливість фермерським господарствам складати спрощені фінансові звіти, які вимагають менше деталей та обсягу інформації, порівняно зі стандартними фінансовими звітами. Це спрощує процес обліку та звітності і допомагає зменшити адміністративні витрати;
- враховує вимоги законодавства України щодо фінансової звітності та обліку, що робить його важливим інструментом для фермерських господарств у дотриманні податкових та бухгалтерських вимог;
- спрощені фінансові звіти надають фермерським господарствам базову фінансову інформацію, яка може бути корисною для прийняття рішень щодо фінансової стратегії та планування;
- враховує міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, забезпечуючи відповідність української фінансової звітності міжнародним стандартам, які можуть бути важливими для взаємодії з іноземними партнерами та інвесторами.

Узагальнюючи, НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [20] відіграє важливу роль у спрощенні процесу обліку та звітності для фермерських господарств з обмеженим обсягом фінансових операцій, забезпечуючи відповідність законодавству та сприяючи зменшенню адміністративних витрат.

«Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» [24] є важливим документом для регулювання обліку та оподаткування в фермерських господарствах. Це документ, який визначає вимоги до документального оформлення бухгалтерських записів і документів, які використовуються під час ведення обліку та податкової звітності. Значення цього положення для фермерських господарств включає наступні аспекти:

- встановлює правила щодо того, яким чином повинні бути документовані всі фінансові транзакції та облікові записи в фермерських господарствах. Це включає в себе вимоги до форматів документів, порядку оформлення і зберігання документів;
- правильне документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку допомагає забезпечити достовірність та об'єктивність обліку фінансових операцій у фермерських господарствах. Це є важливим для відображення реальної фінансової ситуації підприємства;
- допомагає фермерським господарствам дотримуватися вимог податкового та бухгалтерського законодавства, включаючи вимоги до облікової документації;
- записи, які відповідають вимогам положення, полегшують процес аудиту і перевірки фінансової звітності фермерського господарства. Це сприяє зменшенню можливих податкових ризиків і допомагає уникнути непорозумінь з податковими органами;
- правильне документальне забезпечення обліку допомагає підприємствам складати фінансові звіти та іншу звітність, необхідну для оподаткування, швидше та без помилок.

Таким чином, Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [24] має велике значення для фермерських господарств, оскільки воно сприяє правильному і системному веденню обліку та документуванню фінансових операцій, що в свою чергу допомагає забезпечити дотримання податкових та бухгалтерських вимог і сприяє ефективному оподаткуванню та фінансовому управлінню.

Додаткові норми та правила можуть бути встановлені іншими регуляторами, такими як Міністерство аграрної політики та продовольства України, для регулювання специфічних аспектів фермерських господарств. Усі ці нормативно-правові акти встановлюють правила стосовно обліку доходів та витрат, податкових ставок, спеціальних пільг для сільськогосподарських суб'єктів, включаючи фермерські господарства. Порухення цих правил може призвести до податкових штрафів та інших правопорушень.

Фермерські господарства також можуть скористатися різними спеціальними програмами та підтримкою від держави для розвитку сільськогосподарського сектора. Тому, крім основного законодавства, важливо слідкувати за додатковими програмами та ініціативами, які можуть стосуватися фермерських господарств в конкретному регіоні України.

1.3 Теоретичні аспекти організації обліку і оподаткування фермерських господарств

В останнє десятиліття затребуваність сільськогосподарської продукції зросла як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, що сприяє розвитку підприємницької діяльності у сфері виробництва сільськогосподарської продукції. Фермерське господарство стає все більш популярною організаційно-правовою формою аграрного підприємництва, завдяки простій процедурі реєстрації та підтримці держави, що привертає увагу багатьох амбітних людей.

Реформування аграрного сектора економіки України призвело до створення нових організаційно-правових форм господарювання, зокрема фермерських господарств. Фермерські господарства є юридичними особами і можуть мати статус малого або мікропідприємства. Вони мають право вести спрощений бухгалтерський облік і складати спрощену фінансову звітність. Крім того, фермерські господарства, як сільськогосподарські товаровиробники, можуть сплачувати єдиний податок і подавати спеціалізовану статистичну звітність [3, С. 134].

Сучасний аграрний бізнес стикається з викликами, пов'язаними зі змінами в законодавстві, які стосуються фермерських господарств і сімейних фермерських господарств. Ці господарства є найбільш вразливими і незахищеними з точки зору інформаційної безпеки, кадрового забезпечення, оподаткування та методології організації обліку.

Проблема організації обліку та оподаткування фермерських господарств в Україні є актуальною, оскільки родинні ферми є основою аграрного бізнесу в країнах ЄС, що сприяє формуванню єдиної сільськогосподарської політики. Фермерство важливо для забезпечення населення якісними продуктами і є ключем до європейської продовольчої безпеки.

Маркус О. та Колесник Ю. [18, С. 221] розглядають чотири основні форми ведення бухгалтерського обліку (загальна, проста, спрощена та автоматизована), які відрізняються за процесом організації обліку та подання звітності. Керівник фермерського господарства повинен самостійно вибрати оптимальну форму ведення обліку з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів, таких як розмір господарства, чисельність працюючих та податкове навантаження.

Ярмолук О.Ф. та Вітер С.А. [30] вказують, що у сучасних умовах господарювання надійне інформаційне забезпечення є важливим для будь-якої господарської одиниці. Фермерські господарства можуть обирати різні форми бухгалтерського обліку, включаючи автоматизовану форму. Загальна діджиталізація інформаційного простору та модернізація сфери обліку й оподаткування сприяють зростанню попиту на діджитал-трансформацію облікової системи та системи документообігу. Застосування електронного документообігу допомагає пришвидшити процеси одержання якісної оперативної інформації та оптимізувати процедури створення та проходження документів, що створює передумови для зростання ефективної діяльності підприємства в цілому.

У статті Васильєвої В.Г., Коновалової О.В. та Січевої К.В. [4, С. 121] розглядаються особливості та проблеми бухгалтерського обліку в фермерських господарствах. Автори виявили, що більшість фермерських господарств не мають витрат, які можна було б віднести до майбутніх періодів, тому рахунок «Витрати

майбутніх періодів» не є необхідним. Також встановлено, що витрати на оренду основних засобів або підписку на газети та журнали є незначними і можуть бути відразу віднесені на витрати виробництва. Вказано також на необхідність посилення контролю й аналізу виробничих витрат для групування їх відповідно до потреб аналізу та впливу на фінансові результати фермерських господарств.

Садовська І.Б., Бабіч І.І. та Нагірська К.Є. вказують на безліч проблем у веденні бухгалтерського обліку, що вимагає наявності фахівців з професійними навичками. Зважаючи на малу кількість працівників у більшості господарств, рекомендується використовувати послуги аутсорсингу, що дозволить уникнути фінансових санкцій та повністю скористатися державними програмами підтримки, що сприятиме розвитку господарств [26, С. 51].

Живко З.Б., Гнатишин Л.Б., Прокопишин О.С., Ціцька Н.Є. [12, С. 390] дійшли до висновку, що фінансова звітність аграрних підприємств призначена для забезпечення зовнішніх і внутрішніх користувачів інформацією про результати діяльності, фінансовий стан, рух грошових коштів та капіталу підприємства. Зовнішніми користувачами можуть бути інвестори, кредитори, податкові і регулюючі органи, міністерства і галузеві відомства, споживачі. Інформація, яка враховує особливості аграрного сектору, є важливою для більшості користувачів, оскільки вона допомагає належним чином оцінювати фінансовий стан і приймати управлінські рішення.

У фермерських господарствах актуальним питанням є порядок оподаткування. Вони можуть застосовувати загальний порядок оподаткування або єдиний податок для виробників сільськогосподарської продукції.

Організація бухгалтерського обліку для фермерських господарств є вагомим складовим повноцінного бізнесу в сільському господарстві. Сільське господарство вважається рівноправним учасником державної економіки і сплачує податки, незалежно від напрямку господарської діяльності. Вибір системи

оподаткування та процесу бухгалтерського обліку залежить від виду вирощування тварин або рослинних культур.

Система оподаткування повинна враховувати інтереси держави та фермерських господарств. У Податковому кодексі встановлено обмеження щодо віднесення фермерських господарств до категорії сільськогосподарських підприємств, зокрема, необхідність приватної власності, включаючи землю. Тому, оподаткування сільськогосподарських товаровиробників повинно бути диференційованим залежно від їх розміру та форми власності, вважає Гнатишин Л.Б. [7, С. 171].

У фермерських господарствах, як і в інших сільськогосподарських підприємствах, існує можливість вибору системи оподаткування - загальної або спрощеної. У спрощеній системі оподаткування основним податком є єдиний податок, який розраховується на основі площі сільськогосподарських угідь. Фермерські господарства також є платниками інших загальнодержавних та місцевих податків [7, С. 172].

Зміни в законодавстві про фермерське господарство призвели до перегляду вимог податкового законодавства. Для сімейних фермерських господарств та інших сільськогосподарських товаровиробників, які є платниками спрощеної системи оподаткування, виникла необхідність сплачувати ПДВ. Для великих фермерських господарств, які мають понад 100 гектарів землі, доцільно зберегти існуючу спрощену систему оподаткування. Сімейні фермерські господарства можна виділити в окрему групу платників єдиного податку. Для приватних підприємців фізичних осіб варто встановити фіксовану суму єдиного податку з прив'язкою до мінімальної заробітної плати або прожиткового мінімуму. Невеликі утворення аграрного підприємництва платниками ПДВ не можуть бути. Звідси, на рисунку 1.1 представлена модель системи оподаткування фермерських господарств [7, С. 173].

Рисунок 1.1 – Пропозиції щодо оподаткування фермерських господарств

**Джерело: Узагальнено автором на основі [7, С. 173; 8; 9].*

Вдосконалення системи оподаткування фермерських господарств має на меті стимулювання їх розвитку, як рівноправних суб'єктів господарювання в аграрному секторі та осередків розвитку сільських територій.

Фермерські господарства є формою підприємницької діяльності громадян, які створюють юридичну або фізичну особу з метою виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції для отримання прибутку. Ці господарства підлягають державній реєстрації і можуть обирати між загальною та спрощеною системою оподаткування. Загальна система оподаткування базується

на оподаткуванні прибутку, а спрощена система - на оподаткуванні площі земельних ділянок. Більшість фермерських господарств використовують спрощену систему оподаткування, зокрема платники єдиного податку 4 групи, які оподатковуються за площею земельних ділянок [1, С. 471-472].

Отже, усі фермерські господарства повинні вести облік своєї діяльності, що допомагає в організації бухгалтерського обліку, оподаткуванні та складанні звітності. Бухгалтерський облік є важливим елементом фінансового планування та контролю виробничих процесів. Розробка грамотного фінансового та матеріального планування діяльності дозволяє співвідносити доходи та витрати.

Уряд України надає державну підтримку агротоваровиробникам для забезпечення їх конкурентоспроможності. Ця підтримка включає допомогу у розвитку тваринництва та фермерських господарств. Аграрії повинні виконати певні умови, щоб отримати фінансову допомогу. Отримання держпідтримки дозволяє аграріям полегшити своє фінансове становище.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

2.1 Діагностика фінансово-економічної діяльності ФГ «Аргамак Плюс» Сумського району Сумської області

Фермерське господарство «Аргамак плюс» знаходиться за адресою 42410, Сумська обл., Сумський р-н, с. Миропілля, пров. Покровський, 26. Керівником підприємства є Власенко Василь Михайлович. Основним видом діяльності господарства є розведення великої рогатої худоби молочних порід.

Засновником та бенефіціарним власником фермерського господарства «АРГАМАК ПЛЮС» є Власенко Василь Михайлович, який проживає в Сумській області, Сумському районі, с. Миропілля, пров. Пісчаний, буд.3, 42410. Господарство було зареєстровано 1 грудня 2015 року.

Структура майна та джерел його формування ФГ «Аргамак плюс» наведено в таблиці 2.1.

Структура активів ФГ «Аргамак плюс» на 31.12.2022р. характеризується високим відношенням необоротних активів до поточних активів (88,9% до 11,1%). За цей період активи господарства значно збільшилися в 4,7 рази, але власний капітал збільшився меншою мірою - у 4,1 рази. Це вказує на негативний показник, оскільки зростання активів перевищує зростання власного капіталу.

Зростання величини активів ФГ «Аргамак плюс» пов'язане, в основному, зі зростанням наступних позицій активу бухгалтерського балансу (у дужках зазначена частка зміни статті у загальній сумі всіх статей, що позитивно змінилися):

- основні засоби – 7 331 тис. грн. (61,7%);
- довгострокові біологічні активи – 3 700 тис. грн. (31,2%).

Таблиця 2.1 – Структура майна та джерел його формування ФГ «Аргамак плюс», тис. грн.

Показник	Значення показника					Зміна за період аналізу	
	в тис. грн.			у % до валюти балансу		тис. грн. (гр.4- гр.2)	± % ((гр.4- гр.2) : гр.2)
	31.12.2020 р.	31.12.2021 р.	31.12.2022 р.	Станом на 31.12.2020р.	Станом на 31.12.2022р.		
1	2	3	4	5	6	7	8
Актив							
1. Необоротні активи	1 838	12 006	12 649	60,4	88,9	+10 811	+6,9 раз
в т.ч.: основні засоби	1 318	8 006	8 649	43,3	60,8	+7 331	+6,6 раз
2. Оборотні активи, всього	1 202	2 314	1 580	39,6	11,1	+378	+31,4
в т.ч.: запаси	465	1 367	650	15,3	4,6	+185	+39,8
дебіторська заборгованість	738	860	269	24,3	1,9	-468	-63,5
Гроші та їх еквіваленти	—	—	112	—	0,8	+112	—
Пасив							
1. Власний капітал	1 577	3 953	6 455	51,9	45,4	+4 878	+4,1 раз
Довідково: Чисті активи	1 577	3 953	6 455	51,9	45,4	+4 878	+4,1 раз
2. Довгострокові зобов'язання всього	593	6 855	2 050	19,5	14,4	+1 458	+3,5 раз
3. Поточні зобов'язання, всього	871	3 513	5 723	28,6	40,2	+4 853	+6,6 раз
в т.ч.: короткострокові кредити банків	101	194	155	3,3	1,1	+55	+54,1
Валюта балансу	3 040	14 321	14 229	100	100	+11 189	+4,7 раз

*Джерело: Розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності ФГ «Аргамак плюс» (Додаток А).

Водночас у пасиві балансу найбільший приріст спостерігається за рядками:

- нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – 4878 тис. грн. (43,6%);
- інші поточні зобов'язання – 2 789 тис. грн. (24,9%);
- поточна кредиторська заборгованість – 2 010 тис. грн. (18%);
- довгострокові зобов'язання – 1458 тис. грн. (13%).

Власний капітал ФГ «Аргамак плюс» станом на 31 грудня 2022 року склав 6454,9 тис. грн., що є 4,1-кратним зростанням порівняно з попереднім періодом.

Розрахунок чистих активів ФГ «Аргамак плюс» наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Розрахунок чистих активів ФГ «Аргамак плюс»

Показник	Значення показника					Зміна	
	в тис. грн.		у % до валюти балансу			тис. грн. (гр.3 - гр.2),	%, ((гр.3 - гр.2) : гр.2)
	станом на 31.12.2020р.	станом на 31.12.2022р.	на 31.12.2020р.	на 31.12.2021р.	на 31.12.2022р.		
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Чисті активи	1 577	6 455	51,9	27,6	45,4	+4 878	+4,1 раз
2. Статутний капітал	—	—	—	—	—	—	—
3. Перевищення чистих активів над статутним капіталом (стр.1-стр.2)	1 577	6 455	51,9	27,6	45,4	+4 878	+4,1 раз

**Джерело: Розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності ФГ «Аргамак плюс» (Додаток А).*

Фінансовий стан ФГ «Аргамак плюс» є позитивним, оскільки чисті активи перевищують вимоги нормативних актів та збільшилися в 4,1 рази за період з 31 грудня 2020 р. по 31 грудня 2022 р. Також варто зазначити, що перевищення чистих активів над статутним капіталом свідчить про добрий фінансовий стан господарства.

Далі у таблиці 2.3 розраховані показники фінансової стійкості ФГ «Аргамак плюс» за величиною надлишку (нестачі) власних оборотних коштів:

Таблиця 2.3 – Показники фінансової стійкості ФГ «Аргамак плюс» за величиною надлишку (нестачі) власних оборотних коштів

Показник власних оборотних засобів (ВОЗ)	Значення показника		Надлишок (недостача)*		
	на початок періоду (31.12.2020р.)	на кінець періоду (31.12.2022р.)	на 31.12.2020р.	на 31.12.2021р.	на 31.12.2022р.
1	2	3	4	5	6
ВОЗ1 (розрахований без урахування довгострокових та короткострокових пасивів)	-261	-6 194	-726	-9 420	-6 844
ВОЗ2 (розрахований з урахуванням довгострокових пасивів; фактично дорівнює чистому оборотному капіталу, Net Working Capital)	332	-4 144	-133	-2 565	-4 794
ВОЗ3 (розраховані з урахуванням як довгострокових пасивів, так і короткострокової заборгованості за кредитами та позиками)	433	-3 988	-32	-2 372	-4 638

*Надлишок (недостача) ВОЗ розраховується як різниця між власними оборотними засобами та величиною запасів і витрат.

**Джерело: Розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності ФГ «Аргамак плюс» (Додаток А).

У фінансовому стані ФГ «Аргамак плюс» станом на 31.12.2022р. спостерігається нестача власних оборотних засобів, розрахованих за всіма трьома варіантами. Це свідчить про незадовільний фінансовий стан господарства за даною ознакою. Крім того, всі три показники покриття власними оборотними засобами запасів погіршили свої значення протягом аналізованого періоду.

У наступній таблиці 2.4 представлені показники, що характеризують співвідношення активів за рівнем ліквідності та зобов'язань за строком погашення:

Таблиця 2.4 – Показники ФГ «Аргамак плюс», що характеризують співвідношення активів за рівнем ліквідності та зобов'язань за строком погашення

Активи за ступенем ліквідності	На кінець звітної періоду, тис. грн.	Приріст за період аналізу, %	Нормативне співвідношення	Пасиви за строком погашення	На кінець звітної періоду, тис. грн.	Приріст за період аналізу, %	Надлишок/недостача платіж. коштів тис. грн., (гр.2 - гр.6)
1	2	3	4	5	6	7	8
A1. Високоліквідні активи (грошові кошти + поточні фінансові вклади)	112	–	$\geq$	П1. Найбільш термінові зобов'язання (залучені кошти) (поточна кредиторська заборгованість)	2704	+3,9 раз	-2593
A2. Швидкоореалізуємі активи (поточна дебіторська заборгованість)	269	-63,5	$\geq$	П2. Середньострокові зобов'язання (короткострокові зобов'язання крім поточного. кредит. заборг.)	3019	+17,2 раз	-2750
A3. Повільно реалізуємі активи (інші оборотні активи)	1199	+157,9	$\geq$	П3. Довгострокові зобов'язання	2050	+3,5 раз	-852
A4. Важкоореалізуємі активи (необоротні активи)	12649	+6,9 раз	$\leq$	П4. Постійні пасиви (власний капітал)	6455	+4,1 раз	+6194

*Джерело: Розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності ФГ «Аргамак плюс» (Додаток А).

З таблиці 2.4 видно, що активи ФГ «Аргамак плюс» не відповідають за рівнем ліквідності та строком погашення зобов'язанням, що призводить до негативного співвідношення між ними.

Показники фінансової стійкості ФГ «Аргамак плюс» представлені в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Показники фінансової стійкості ФГ «Аргамак плюс»

Коефіцієнти фінансової стійкості	Значення показника			Зміна показника (гр.4-гр.2)	Опис показника та його нормативне значення
	31.12.2020р.	31.12.2021р.	31.12.2022р.		
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності)	0,52	0,28	0,45	-0,07	Частка власних коштів у сукупних активах визначається як відношення власних коштів до загальної вартості активів. Нормальне значення цієї галузі: 0,55 і більше.
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	-0,22	-3,48	-3,92	-3,7	Відношення різниці власних коштів та скоригованих необоротних активів до величини оборотних активів. Нормальне значення: 0,1 та більше.
Показник ставлення дебіторської заборгованості до сукупних активів	0,24	0,06	0,02	-0,22	Відношення між довгостроковою та короткостроковою дебіторською заборгованістю та потенційними оборотними активами, які можуть бути повернені, до загальної суми активів підприємства..
Довідково: Коефіцієнт короткострокової заборгованості	0,59	0,34	0,74	+0,15	Відношення короткострокової заборгованості до загальної суми заборгованості.

**Джерело: Розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності ФГ «Аргамак плюс» (Додаток А).*

Коефіцієнт автономії фермерського господарства «Аргамак плюс» в останній день аналізованого періоду становив 0,45, що свідчить про значну залежність підприємства від кредиторів через брак власних коштів. Протягом розглянутого періоду спостерігалось падіння коефіцієнта автономії на 0,07.

На 31.12.2022р. коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами дорівнював -3,92. За аналізований період (31.12.20р. - 31.12.22р.) коефіцієнт

забезпеченості власними оборотними коштами стрімко знизився на 3,7. Останній день аналізованого періоду значення коефіцієнта не задовольняє нормативному, перебуваючи у сфері критичних значень. Значення коефіцієнта не відповідали встановленому нормативу протягом всього аналізованого періоду.

На 31.12.2022р. короткострокова заборгованість становить три четвертих, а довгострокова - одну четверту. За два роки частка довгострокової заборгованості зменшилася на 14,1%.

2.2 Організаційні аспекти обліку ФГ «Аргамак плюс»

Усі юридичні особи, включаючи ФГ «Аргамак плюс», зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність відповідно до законодавства. Організація бухгалтерського обліку в фермерському господарстві є відповідальністю його власника, який керує господарством. ФГ «Аргамак плюс» дотримується Закону про бухгалтерський облік та фінансову звітність, Податкового кодексу, Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку, НП(С)БО, Плану рахунків бухгалтерського обліку та інших нормативних документів, які регулюють бухгалтерський облік.

Бухгалтерський облік є надзвичайно важливим для ФГ «Аргамак плюс» з кількох причин: він дозволяє відстежувати всі фінансові операції, включаючи витрати на посіви, обробку землі, закупівлю обладнання та інше; допомагає розробляти стратегії для підвищення ефективності та рентабельності господарства; дозволяє вести облік податкових зобов'язань, відповідати вимогам податкового законодавства та складати відповідні звіти; якісно ведений облік може підвищити шанси на успішне отримання фінансування; господарство також повинно відповідати певним правилам та нормативам щодо фінансової звітності.

Бухгалтерський облік у ФГ «Аргамак плюс» ведеться за допомогою програмного продукту «BAS АГРО. Бухгалтерія».

ФГ «Аргамак плюс» має загальні параметри сільськогосподарського обліку, які встановлені через меню «Головне - Налаштування - Параметри обліку (Ін-Агро)» (Рисунок 2.1).

☆ Налаштування параметрів обліку 🔗 ⋮ □ >

Записати та закрити
Записати
Ще ▾
?

Виробництво	Транспорт	Оренда землі	Біологічні активи	Зарплата
Тип ціни випуску продукції:		Планова собівартість ▾ 📄		
Базисна жирність молока:		3,60 📅		
Номенклатура молока:		Молоко ▾ 📄		
Стаття затрат для мертвих відходів:		Мертві відходи ▾ 📄		

Рисунок 2.1 – Налаштування параметрів сільськогосподарського обліку ФГ «Аргамак плюс»

**Джерело: Дані наведені на основі програмного забезпечення ФГ «Аргамак Плюс»*

У розділі «Виробництво» налаштування включають тип цін, номенклатуру молока, базисну жирність молока та статтю затрат мертвих відходів. Тип цін випуску продукції встановлюється як тип цін планової собівартості, номенклатура молока використовується для обліку випуску, надходження та продажу молока, базисна жирність молока використовується для розрахунку залікової кількості молока, а стаття затрат мертвих відходів використовується для списання готової продукції без переоцінки.

На закладці «Транспорт» встановлюються налаштування, які включають:

- склад обліку палива в баках, який використовується для обліку палива, що передається в баки автомобілів в бухгалтерському обліку;
- вид розрахунку шляхових листів по договорах ЦПХ, який використовується для автоматичного розрахунку заробітної плати працівникам, що працюють по договорах ЦПХ, на основі шляхових листів;

- вид розрахунку доплати за класність по договорах ЦПХ, який використовується для автоматичного розрахунку доплати за класність працівникам, що працюють по договорах ЦПХ, на основі шляхових листів;
- вид розрахунку для додаткової зарплати по договорах ЦПХ, який використовується для автоматичного розрахунку додаткової зарплати працівникам, що працюють по договорах ЦПХ, на основі шляхових листів;
- вид розрахунку для додаткової зарплати, який використовується для автоматичного розрахунку додаткової зарплати штатним працівникам підприємства на основі шляхових листів.

У налаштуваннях закладки «Оренда землі» можна встановити прапорець «Натуральний коефіцієнт, який включає ВЗ з 01.01.2016 р.», якщо натуральний коефіцієнт повинен включати військовий збір, а також прапорець «Розрахунок паю по даті реєстрації в ГЗК», який дозволяє починати нарахування орендної плати не з місяця початку, а з дати реєстрації в ГЗК.

На закладці «Біологічні активи» встановлюються налаштування, що стосуються ведення партійного обліку біологічних активів, нарахування амортизації довгострокових біологічних активів та списання падіжу худоби. Падіж худоби є статтею затрат, за якою списується падіж худоби за плановою вартістю і не враховується при розрахунку собівартості готової продукції.

На закладці «Зарплата» встановлені налаштування, такі як основний графік роботи, розрахунок індексації, врахування ПДВ при розрахунку поштового збору та одночасне виконання декількох робіт.

ФГ «Аргмак плюс» має загальні параметри аналітичного обліку, які можна встановити через меню «Головне» - «Налаштування» - «Параметри обліку».

У налаштуваннях «Банк і каса» можна встановити облік розрахунків у валюті та відокремлених підрозділів. При включеному прапорі обліку розрахунків у валюті можна вибрати валюту з довідника та завантажити їх курси. Прапор

відокремлених підрозділів заповнюється, якщо в організації є філії, які ведуть окремі касові книги або виписують податкові накладні (Рисунок 2.2).

← → ☆ Параметри обліку

Записати і закрити Записати

Банк і каса Розрахунки Запаси Торгівля Виробництво

Банк і каса

Рахунки: 30 «Каса», 31 «Рахунки в банках»

☒ Ведеться облік розрахунків у валюті

Валюти

[Параметри обліку курсових різниць](#)

Облік руху коштів на рахунках в банках ведеться:

- ✓ По банківських рахунках
- ✓ За статтями руху коштів

Облік руху коштів у касі ведеться:

- ☐ За відокремленими підрозділами
- ✓ За статтями руху коштів

[Настроїти нумерацію сторінок касової книги](#)

Рисунок 2.2 – Налаштування параметрів обліку банку і каси

**Джерело: Дані наведені на основі програмного забезпечення ФГ «Аргамак Плюс»*

На закладці «Розрахунки» встановлюються такі узагальнення (Рисунок 2.3):

1. Деталізація розрахунків з контрагентами до документів. Це означає, що в системі ведеться докладний облік розрахунків з контрагентами, що дозволяє відстежувати всі операції та взаєморозрахунки з ними.

2. Єдині терміни оплати для покупців і постачальників. В системі встановлені однакові терміни оплати для всіх підприємств та контрагентів. Ці терміни використовуються при розрахунку суми простроченої заборгованості в звітах «Монітор керівника». Однак, для кожного договору з контрагентом можна встановити індивідуальний термін оплати в довіднику «Договори контрагентів».

← → ☆ Параметри обліку

Записати і закрити Записати

Банк і каса Розрахунки Запаси Торгівля Виробництво План рахунків С

Розрахунки з контрагентами

Облік розрахунків з контрагентами ведеться:

- ✓ По контрагентах
- ✓ По договорах
- ☒ За документами розрахунків

Строк оплати покупок: днів
Строк, після якого борг покупок вважається простроченим, якщо інший строк не встановлений у договорі

Строк оплати постачальникам: днів
Строк, після якого наш борг постачальникам вважається простроченим, якщо інший строк не встановлений у договорі

Рисунок 2.3 – Налаштування параметрів обліку розрахунків

**Джерело: Дані наведені на основі програмного забезпечення ФГ «Аргамак Плюс»*

На закладці «Запаси» можна налаштувати ознаки ведення різних видів обліку запасів, включаючи партіонний, складський і сумовий. Також можна встановити прапорці для дозволу списання запасів при відсутності залишків, ведення обліку зворотної тари і бланків суворого обліку. Додатково можна вивести колонку з артикулом або кодом товару в друкованих формах товарних документів (Рисунок 2.4).

← → ☆ Параметри обліку

Записати і закрити Записати

Банк і каса Розрахунки Запаси Торгівля Виробництво План рахунків Співробітники і зарп

Запаси

Рахунки: 20 «Матеріали», 28 «Товари», 26 «Продукція» та ін

Облік запасів ведеться:

- ✓ По номенклатурі (найменуванням запасів)
- ☒ За партіями (документами надходження)
- ☒ По складах (місцях зберігання):

☐ Дозволяється списання запасів при відсутності залишків за даними обліку

☒ Ведеться облік зворотної тари

☐ Ведеться облік бланків суворого обліку

При друці документів поряд з колонками "Товар" або "Товари (роботи, послуги)" виводиться:

- ☒ Колонка "Артикул"
- ☐ Колонка "Код"
- ☐ Нічого не виводиться

Рисунок 2.4 – Налаштування параметрів обліку запасів

**Джерело: Дані наведені на основі програмного забезпечення ФГ «Аргамак Плюс»*

На закладці «Виробництво» ФГ «Аргамак плюс» заповнює відмітку «Ведеться виробнича діяльність» та вказують «Тип планових цін», який використовується для оцінки собівартості випуску готової продукції, напівфабрикатів та послуг. Ці ціни задаються документом «Встановлення цін номенклатури» (Рисунок 2.5).

← → ☆ Параметри обліку

Записати і закрити Записати

Банк і каса Розрахунки Запаси Торгівля **Виробництво** План рахунків Співробітники і зарп

Виробництво

☒ Ведеться виробнича діяльність

Тип планових цін: Планова собівартість

Планові ціни, що відповідають обраному типу, будуть підставлятися за замовчуванням у документи: "Звіт виробництва за зміну" і "Надання виробничих послуг"

Рисунок 2.5 – Налаштування параметрів обліку виробництва

**Джерело: Дані наведені на основі програмного забезпечення ФГ «Аргамак Плюс»*

У програмі бухгалтерського обліку є можливість використовувати класи рахунків як групи. Якщо включений прапор «Використовувати класи рахунків», то можна отримати залишки і обороти за кожним класом рахунків. Якщо прапор відключений, то ці рахунки не будуть відображатися у звітах (Рисунок 2.6).

← → ☆ Параметри обліку

Записати і закрити Записати

Банк і каса Розрахунки Запаси Торгівля Виробництво **План рахунків** Співробітники

План рахунків

☐ Використовувати класи рахунків у якості груп

Рисунок 2.6 – Налаштування параметрів плану рахунків

**Джерело: Дані наведені на основі програмного забезпечення ФГ «Аргамак Плюс»*

На закладці «Співробітники і зарплата» встановлюються параметри кадрового обліку і розрахунку зарплати. Це включає вибір програми, в якій ведеться облік, аналітику обліку розрахунків з персоналом, режим ведення кадрового обліку та включення спрощеного режиму нарахувань в документі нарахування зарплати. Вибір програми визначає, чи ведеться облік повністю в конфігурації «BAS Бухгалтерія» чи в зовнішній програмі. Аналітика обліку розрахунків з персоналом може бути зведена по всім працівникам або по кожному працівнику окремо. Режим ведення кадрового обліку може бути спрощеним або повним, залежно від того, чи вводяться кадрові документи. Включення спрощеного режиму нарахувань можливе тільки при веденні спрощеного кадрового обліку (Рисунок 2.7).

← → ☆ Параметри обліку

Записати і закрити Записати

Банк і каса Розрахунки Запаси Торівля Виробництво План рахунків Співробітники і зарплата

Співробітники і зарплата

Облік розрахунків з заробітної плати і кадровий облік ведуться:

☒ У цій програмі

☐ У зовнішній програмі

Рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» та ін.

Облік розрахунків з персоналом ведеться:

☒ По кожному працівнику

☐ Зведено по всім працівникам

Кадровий облік:

☐ Спрощений

Кадрові документи не використовуються, накази друкуються з картки співробітника

☐ Використовувати спрощений облік нарахувань

☒ Повний

Використовуються кадрові документи: накази про прийом, переведення і звільнення

Рисунок 2.7 – Налаштування параметрів обліку по співробітникам і зарплаті

**Джерело: Дані наведені на основі програмного забезпечення ФГ «Аргамак Плюс»*

Законодавство дозволяє ФГ «Аргамак плюс» вибирати з декількох варіантів ведення бухгалтерського та податкового обліку відповідно до потреб підприємства. Облікова політика господарства включає в себе набір обраних варіантів.

Облікова політика – це набір принципів, процедур і методів, які використовуються ФГ «Аргамак плюс» для ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності. Вона є постійною і дотримується з року в рік для забезпечення послідовності. Облікова політика господарства ґрунтується на законах, бухгалтерських стандартах, методичних рекомендаціях та рішеннях керівництва, якщо бухгалтерські норми передбачають декілька варіантів обліку.

НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» дозволяє змінювати облікову політику в трьох випадках: зміни статутних вимог, зміни вимог органу, який затверджує НП(С)БО, та зміни, що забезпечують достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності підприємства. ФГ «Аргамак плюс» може самостійно змінити облікову політику, якщо це сприятиме більш достовірному відображенню подій або операцій у фінансовій звітності.

Облікова політика застосовується до всіх подій та операцій з моменту їх виникнення, за винятком випадків, передбачених пунктом 13 НП(С)БО 6. Зміни в обліковій політиці повинні бути застосовані ретроспективно, що означає, що нова політика повинна бути застосована до всіх минулих подій та операцій. При зміні облікової політики, необхідно внести коригування до сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року та надати порівняльну інформацію щодо попередніх звітних періодів. Якщо неможливо визначити суму коригування на початок звітного року, зміна облікової політики впливає лише на події та операції, що відбуваються після дати зміни політики.

Зміни до облікової політики повинні бути оформлені у вигляді розпорядчого документа, такого як наказ. Якщо зміни є значущими, рекомендується видати нову редакцію наказу про облікову політику. Інформація про внесені зміни повинна бути розкрита в примітках до фінансової звітності, включаючи причини та суть змін, коригування нерозподіленого прибутку та повторне надання порівняльної інформації. Якщо зміни не вносяться, перезатвердження облікової політики щороку не потрібне.

Зміни в облікову політику ФГ «Аргамак плюс» останнім часом не вносились.

Для зберігання інформації про облікову політику використовується реєстр відомостей «Облікова політика (Ін Агро)», доступ до якого можна отримати через меню «Головне» - «Налаштування». При створенні нового запису необхідно вказати організацію і дату початку дії запису.

На закладці «Зарплата» можна налаштувати доплати за класність водіям, гусеничність, виконання плану, нічні та вечірні години. Для автоматичного розрахунку доплати за класність водія використовуються шляхові листи. Якщо організація має доплати за гусеничність, їх процент необхідно вказати. Відсотки доплати за виконання плану, нічні та вечірні години вказуються в реквізитах (Рисунок 2.8).

Рисунок 2.8 – Закладка «Зарплата» облікової політики ФГ «Аргамак плюс»

**Джерело: Дані наведені на основі програмного забезпечення ФГ «Аргамак Плюс»*

Закладка «Випуск» використовується для врахування внутрішнього випуску послуг автотранспорту та сільгосптехніки, які можуть бути використані для розподілу витрат і розрахунку собівартості готової продукції. На закладці вказується номенклатура випуску, одиниці виміру та можливість ручного впливу користувача на внутрішній випуск. При встановленій ознаці ручного редагування

в шляхових листах доступна додаткова закладка з інформацією про випущені послуги (Рисунок 2.9).

Рисунок 2.9 – Закладка «Випуск» облікової політики ФГ «Аргамак плюс»

**Джерело: Дані наведені на основі програмного забезпечення ФГ «Аргамак Плюс»*

На закладці «Паливо» вказується інформація про основну статтю витрат, пов'язаних зі списанням палива, а також про податкове призначення цих витрат (Рисунок 2.10).

Рисунок 2.10 – Закладка «Паливо» облікової політики ФГ «Аргамак плюс»

**Джерело: Дані наведені на основі програмного забезпечення ФГ «Аргамак Плюс»*

На закладці «Біологічні активи» можна вибрати спосіб оцінки цих активів, який полягає у визначенні їх вартості при відвантаженні та списанні (Рисунок 2.11).

Облікова політика (Ін-Агро) *

Записати та закрити Записати Ще ?

Період: 31.12.2019 Організація: ФГ "Аргамак плюс"

Зарплата Випуск Паливо Біологічні активи Авансові звіти

Біологічні активи

Спосіб оцінки біологічних активів (БА):

☐ За середньої вартістю

При проведенні документів вартість списання біологічних активів розраховується за середньої ковшної. При виконанні дії "Коригування фактичної вартості" документа "Закриття місяця", вона коригується до середньої зваженої

☒ За ФІФО

При проведенні документів вартість списання біологічних активів розраховується за ФІФО.

Рисунок 2.11 – Закладка «Біологічні активи» облікової політики ФГ «Аргамак плюс»

**Джерело: Дані наведені на основі програмного забезпечення ФГ «Аргамак Плюс»*

Бухгалтерський облік є дуже важливою складовою управління фермерським господарством і відіграє ключову роль у забезпеченні його ефективності і стійкості. Ось деякі зі значень бухгалтерського обліку для фермерських господарств:

- дозволяє фермерському господарству відстежувати всі фінансові транзакції, включаючи доходи і витрати – це допомагає зрозуміти, наскільки ефективно використовуються ресурси та визначити, де можливо зробити економію;
- надає фермерському господарству інформацію про фінансовий стан і результативність, що допомагає в плануванні майбутніх дій, наприклад, на основі фінансових звітів фермер може визначити, яку культуру вигідно вирощувати або які інвестиції робити;
- допомагає господарству вчасно та точно підготувати податкові звіти та відправити їх до податкових органів, що дозволяє уникнути штрафів і проблем з податками;

- потенційні кредитори або інвестори часто вимагають фінансову звітність перед наданням фінансування фермерському господарству, бухгалтерський облік надає достовірну інформацію про фінансовий стан, що полегшує залучення фінансування;

- допомагає фермеру відстежувати внутрішні процеси і ефективність роботи господарства, він дозволяє контролювати запаси, виробничі процеси, витрати і інше;

- допомагає фермерам дотримуватися податкового і фінансового законодавства, що уникає їм негативних наслідків від порушень.

Загалом, бухгалтерський облік важливий для ефективного управління фермерським господарством, забезпечення фінансової стійкості та досягнення більшої прибутковості.

Так, правильна організація бухгалтерського обліку є надзвичайно важливою для ФГ «Аргамак плюс», оскільки вона допомагає забезпечити ефективне фінансове управління та збільшити шанси на успіх. Ось деякі підходи до організації бухгалтерського обліку для фермерського господарства, які можна зазначити, виходячи з результатів дослідження:

- фермерське господарство повинно зберігати докладні записи про всі фінансові транзакції, включаючи доходи, витрати, податки, зобов'язання та активи, це допомагає точно відстежувати фінансовий стан господарства;

- вибір підходящої бухгалтерської системи, яка враховує особливості сільськогосподарського бізнесу, допомагає полегшити облік та звітність;

- регулярне ведення обліку та оновлення фінансових записів дозволяє завжди мати актуальну інформацію про стан господарства;

- організація бухгалтерського обліку не лише передбачає ведення обліку, але й аналіз фінансової інформації;

- фермерське господарство повинно дотримуватися податкового законодавства та інших фінансових нормативів, правильна організація бухгалтерського обліку допомагає уникнути порушень і штрафів;

- у разі потреби фермер може залучити бухгалтера або фінансового консультанта, які мають спеціалізацію на сільськогосподарському обліку, для забезпечення точності та ефективності бухгалтерського обліку.

Правильно організований бухгалтерський облік допомагає фермерському господарству вести бізнес більш успішно, знижує ризики фінансових помилок та допомагає впроваджувати стратегії для досягнення фінансових цілей.

2.3 Вдосконалення організаційних аспектів обліку в фермерському господарстві

У зв'язку зі змінами до аграрних облікових стандартів та воєнними нюансами, ФГ «Аргмак плюс» необхідно переглянути свою облікову політику.

Облікова політика сільгосппідприємства повинна відповідати вимогам Методрекомендацій № 635 та галузевої нормативки. Підприємство має право переглянути свою облікову політику у випадку, якщо змінилися статутні вимоги або вимоги органу, що затверджує НП(С)БО, а також якщо зміни дозволять більш точно відображати господарські операції у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

Зазвичай, змінюють облікову політику з початку року, але це стосується лише змін, що ініціювало агропідприємство самостійно. Якщо зміни виникають через новації в законодавстві, їх можна внести у будь-який час після набрання чинності нормативними актами. Мінфін також погоджується з цим підходом. Наприклад, у середині року можуть вступити в силу зміни до НП(С)БО та Інструкції № 291 для аграріїв, які потрібно врахувати у наказі про облікову політику.

В оновленій обліковій політиці слід враховувати воєнні особливості організації і ведення обліку. Зміни в обліковій політиці можуть бути задокументовані шляхом видання наказу у новій редакції або розпорядчого документу для внесення незначних змін до чинного наказу.

Інформацію про зміну облікової політики можна навести за допомогою одного зі способів: описати зміни у довільній формі або додати копію розпорядчого документа до звітності згідно з пунктом 3.5 Методичних рекомендацій № 635.

Згідно з НП(С)БО 6, облікова політика повинна бути застосована з моменту виникнення подій та операцій, а зміни в обліковій політиці повинні бути відображені ретроспективно на господарські операції минулих періодів у фінансовій звітності. Це включає коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року та повторну подачу порівняльної інформації про попередні звітні періоди.

У разі неможливості точно визначити коригування нерозподіленого прибутку на початок звітного року, облікова політика застосовується лише до подій та операцій, що відбуваються після зміни облікової політики. Якщо неможливо відрізнити зміну облікової політики від зміни облікових оцінок, то це розглядається як зміна облікових оцінок.

У аграріїв змінилися бухгалтерські норми на 2023 рік, що вимагає внесення змін у їх облікову політику. Для цього необхідно виконати чотири кроки.

У першому кроці необхідно оновити робочий план рахунків шляхом упорядкування назв рахунків та рекласифікації активів згідно з Інструкцією № 291. Рекомендується використовувати рахунки 108 та 208 для обліку багаторічних насаджень та матеріалів сільськогосподарського призначення відповідно. Крім того, рахунок 85 «Інші затрати» слід вилучити з робочого плану рахунків, якщо використовуються рахунки класів 9 та 8 для обліку витрат.

На другому кроці, необхідно врахувати, що після змін до НП(С)БО 30 «Біологічні активи» плодоносні рослини стали складовою основних засобів. Тому необхідно включити до наказу про облікову політику порядок документального оформлення руху, переоцінки та амортизації плодоносних рослин відповідно до вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби».

На третьому кроці, необхідно врахувати, що зміни до НП(С)БО закріпили пріоритет оцінки придбаних/отриманих біологічних активів за справедливою

вартістю, замість оцінки за первісною вартістю. Тому, пункт про оцінку біологічних активів за первісною вартістю можна виключити з наказу про облікову політику.

Четвертий крок повинен враховувати, що норми агро-НП(С)БО наближуються до МСФЗ і визначають порядок розрахунку справедливої вартості біологічних активів та сільгосппродукції. При цьому, пріоритетний метод розрахунку – ціни активного ринку, а відсутність таких цін передбачає використання інших методів.

Для розрахунку справедливої вартості біологічних активів можна використовувати різні підходи та методи. У випадку відсутності активного ринку, як у випадку сільгосппродукції в Україні, можна орієнтуватися на ціни активного ринку за умови експорту. Для активів, які будуть продаватися на внутрішньому ринку, необхідно вибрати альтернативний метод оцінки, який слід закріпити у наказі про облікову політику. Для збору та аналізу джерел інформації можна створити постійно діючу інвентаризаційну комісію, до складу якої включити профільних фахівців, керівників виробничих підрозділів та бухгалтерів з обліку об'єктів рослинництва/тваринництва. Розрахунки справедливої вартості можна задокументувати актом, який слід включити як додаток до наказу про облікову політику.

В наказі потрібно навести вимоги щодо обліку біологічних активів та оцінки сільгосппродукції під час первісного визнання. Об'єкт обліку біологічних активів може бути визначений за видами чи групами, залежно від галузі (рослинництво або тваринництво). Вибір об'єкта обліку дозволяє здійснити аналітичний облік активів і правильно розрахувати фінансовий результат. Щодо оцінки сільгосппродукції під час первісного визнання, можна використовувати метод оцінки за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на продаж, або за виробничою собівартістю. При виборі методу оцінки за справедливою вартістю, потрібно визначитись з періодичністю визнання доходів (витрат) від первісного визнання.

Наслідки війни мають великий вплив на агропідприємство, тому необхідно переглянути його облікову політику. Тому варто виконати наступні кроки.

1. Внаслідок війни дістали змін умови використання необоротних активів, що вимагає перегляду амортизаційної політики. відповідно до НП(С)БО 7, можливо переглянути термін корисного використання, метод амортизації і ліквідаційну вартість на кінець року у випадку зміни економічних вигод (які очікуються) від застосування об'єкта основних засобів.

У разі згадки про нульову ліквідаційну вартість для всіх об'єктів основних засобів у наказі про облікову політику, цю норму потрібно видалити, оскільки ліквідаційну вартість визначають окремо для кожного об'єкта в наказі про введення у експлуатацію.

2. У разі наявності необоротних активів в районах воєнних дій, аграрії зобов'язані розрахувати втрати від їх зменшення корисності. Для цього не потрібно залучати експерта-оцінювача, адже розрахунки можна зробити самостійно згідно з НП(С)БО 28 «Зменшення корисності активів». Для визначення суми очікуваного відшкодування активів потрібно скласти комісію та використовувати форму первинки для фіксації втрат.

3. Воєнні дії можуть впливати на здатність контрагентів виконувати зобов'язання, що може привести до появи сумнівних боргів. Для оптимізації збитків від таких боргів, необхідно переглянути облікову політику, зокрема метод обчислення резерву сумнівних боргів, спосіб розрахунку коефіцієнта сумнівності при застосуванні групового методу резервування, а також коефіцієнти ризику, які впливають на ймовірність невиконання зобов'язання.

4. У зв'язку з воєнним станом, варто внести зміни в наказ про облікову політику або створити окреме положення чи додаток, що регулюють інвентаризацію активів й зобов'язань. В цьому документі необхідно детально описати процедуру проведення дистанційної інвентаризації, враховуючи відсутність членів інвентаризаційної комісії або матеріально відповідальної особи. Також необхідно встановити порядок кореспонденції рахунків з обліку

списання знищених/пошкоджених, втрачених запасів і необоротних активів під час воєнних (бойових) дій або тимчасової окупації.

5. В обліковій політиці доцільно передбачити способи документування господарських операцій за відсутності первинних документів від контрагентів. Для цього можна використовувати два варіанти: оформлення внутрішнього акту з обов'язковими реквізитами первинки до дати її отримання або створення забезпечення під неотриману первинку. Це дозволить уникнути витрат та забезпечить достовірне відображення доходів.

6. В кроці 6 необхідно деталізувати порядок обліку коштів за цільовими програмами державної та міжнародної підтримки в агросфері, таких як гранти на власну справу, теплиці, сади, програма «Доступні кредити 5-7-9%» та ін. Для спрощення роботи бухгалтера, відповідального за облік цільового фінансування і грантів, рекомендується навести в додатку до наказу про облікову політику схеми кореспонденції рахунків з обліку отримання цільових коштів та їх використання, оскільки ці операції не автоматизовано в облікових програмах.

Відсутність деяких положень в наказі про облікову політику або застосування застарілих норм може призвести до недостовірності фінансової звітності, що може мати негативні наслідки для ФГ «Аргмак плюс». У разі порушення порядку ведення обліку або унесення недостовірних даних, посадові особи можуть бути покарані штрафними санкціями, які передбачають накладення адміністративного штрафу. Однак, агропідприємства можуть бути звільнені від адміністративної відповідальності.

ФГ «Аргмак плюс» повинно бути обережне при обчисленні податкових зобов'язань на підставі даних обліку та звітності, оскільки бухгалтерська помилка може призвести до штрафів. Недотримання облікової політики або її певних норм може призвести до заниження об'єкта оподаткування, що також може призвести до штрафів.

Далі ми розглянемо питання переходу на електронне оформлення первинних документів через комп'ютерну програму. Зазначимо пропозиції як

правильно організувати електронний документообіг та уникнути проблем зі співробітниками податкової служби.

Законодавство вимагає зберігати електронні документи на електронних носіях протягом того ж строку, що й документи на папері. Якщо це неможливо, рекомендується продублювати документи на кількох електронних носіях та періодично копіювати їх. У разі неможливості виконати ці вимоги, е-документи можна зберігати у вигляді копії на папері, забезпечуючи цілісність даних при копіюванні з електронного носія.

При зберіганні електронних документів ФГ «Аргамак плюс» необхідно забезпечити доступність інформації для подальшого використання, можливість відновлення документу у початковому форматі та збереження інформації про походження, призначення, дату і час відправлення або одержання.

Для зберігання е-документів можна скористатися послугами посередника, такого як архівна установа. Згідно з законодавством України, відповідальність за збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом не менше 3-х років покладається на уповноважений орган або посадову особу, яка керує підприємством, або на власника. Це встановлено в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Законодавство не вимагає роздруковування та зберігання податкових накладних у паперовій формі. Починаючи з 2015 року, всі податкові накладні повинні бути складені в електронній формі з використанням кваліфікованого електронного підпису. Вимог щодо роздруковування накладних на паперових носіях немає, але платники ПДВ можуть роздруковувати їх за власним бажанням. Рекомендується зберігати податкові накладні на електронних носіях для перевірки їх цілісності.

Підприємства самостійно обирають електронний носій для збереження електронних документів, які повинні бути збережені протягом не менше як 1095 днів. Під час перевірки платник зобов'язаний надати контролерам доступ до цих електронних носіїв інформації. Органи контролю також мають право одержувати безоплатно копії документів від платників податків, засвідчені підписом

(платника чи його посадовою особою) та скріплені печаткою (у випадку якщо така є).

Відповідно до Податкового кодексу, податкові зобов'язання з ПДВ за операціями постачання послуг визнаються на дату першої події, яка може бути зарахування коштів від замовника/покупця або оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг. У випадку, коли перша подія є надання послуг, то датою появи податкових зобов'язань є дата оформлення документа, який свідчить про факт постачання. Постачальник зобов'язаний скласти податкову накладну і провести її реєстрацію в Єдиному реєстрі податкових накладних. У разі оформлення електронної первинки у різні дні, необхідно визначити, яка дата вважатиметься датою оформлення.

У первинному е-документі мають бути зафіксовані дані про господарську операцію та обов'язкові реквізити, приміром дата складання документа. Якщо первинний документ складають в електронній формі, слід дотримувати вимог законодавства про е-документи і документообіг, включаючи накладання електронного підпису як останнього етапу створення е-документа. Дата підписання не є обов'язковим реквізитом первинки.

Роз'яснення Мінфіну щодо визначення дати належно оформленого первинного документа, чи слід вважати датою складання документа, яка зазначена в ньому, або датою підписання документа за допомогою кваліфікованого електронного підпису обома сторонами договору. Контролери висловили своє бачення ситуації, зазначивши, що акт виконаних робіт/наданих послуг стає первинним документом після належного оформлення, згідно з нормами Закону № 996. Однак Мінфін визначив, що операції в бухгалтерському обліку відображаються у період їх здійснення, а не документального оформлення. Навіть якщо первинний документ не отримано на момент господарської операції, її можна відобразити на підставі бухгалтерської довідки, а потім, коли документ надійде, перенести інформацію до облікових регістрів за звітний період. Мінфін залишив визначення дати виникнення ПДВ-зобов'язань на розсуд податківців,

зазначивши, що це питання повинно бути врегульоване податковим законодавством.

Для визначення дати виникнення податкових зобов'язань з ПДВ і складання податкових накладних за послуги, оформлені електронною первинкою, використовується дата складання цього документа. Наявність накладених електронних підписів не має значення. Однак, при перевірці права за податковою накладною на податковий кредит, яка була складена раніше, ніж завершилося створення електронного документа, можуть виникнути проблеми. Рекомендується отримати окрему ІПК і забезпечити підписання електронних документів у день їх складання для уникнення таких проблем.

Первинний документ є невідривною частиною бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні. Він є необхідним для відображення будь-якої господарської операції. Класичні первинні документи можуть бути паперовими або роздрукованими на принтері, але з розвитком технологій, первинка стає електронною. Електронний документ має містити обов'язкові реквізити та інформацію, зафіксовану у вигляді електронних даних. Важливо, щоб віртуальний документ мав особистий підпис або інші дані, які дозволяють ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

Документи в бухгалтерському обліку повинні бути підписані особисто, а підпис може бути скріплений печаткою. Однак, для електронних документів, ідентифікація автора здійснюється за допомогою електронного підпису, а також може використовуватися електронна печатка для перевірки походження та цілісності даних. Тому, створення електронного документа включає не лише його складання, але й накладання електронного підпису та, за бажанням, електронної печатки, щоб надати йому статус первинного документа та підтвердити господарську операцію.

Електронні документи можуть бути використані як докази у суді, якщо вони підписані КЕП та відповідають загальним правилам доказування та оцінки доказів. Паперова копія електронного документа не є оригіналом, оригінальність підтверджується саме електронним підписом. Роздруковані документи потрібно завірити власноручним підписом.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

3.1 Організаційні аспекти оподаткування фермерського господарства

ФГ «Аргмак плюс» є платником єдиного податку четвертої групи і має частку сільськогосподарського товаровиробництва не менше 75% за попередній податковий рік. Об'єктом оподаткування для цього платника є площа сільськогосподарських угідь, що належать йому або надані в користування.

Для того, щоб ФГ «Аргмак плюс» могло скористатися спрощеною системою оподаткування, воно має у власності або користуванні земельні ділянки, права на які оформлені та зареєстровані згідно з діючим законодавством.

Згідно з законодавством, для єдинників четвертої групи розмір ставок податку із одного гектара сільськогосподарських угідь або/та земель водного фонду залежить від категорії та розташування земель, що можна знайти в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Ставки єдиного податку для єдинників четвертої групи

№	Категорія земель	Ставка податку (%)
1	Сільськогосподарські угіддя	
1.1	«звичайні» рілля, сіножаті та пасовища	0,95
1.2	рілля, сіножаті та пасовища, розташовані в гірських зонах та на поліських територіях	0,57
1.3	«звичайні» багаторічні насадження	0,57
1.4	багаторічні насадження, розташовані в гірських зонах та на поліських територіях	0,19
1.5	сільськогосподарські угіддя, що перебувають в умовах закритого ґрунту	6,33
2	Землі водного фонду	2,43

**Джерело: Узагальнено відповідно до [22]*

ФГ «Аргмак плюс» щороку самостійно обчислює суму податку станом на 1 січня та до 20 лютого поточного року подає до органу ДПС податкову декларацію. Сплата податку здійснюється щоквартально протягом 30

календарних днів після закінчення кожного податкового кварталу. Розмір сплачуваного податку залежить від кварталу і становить 10% за I та II квартали, 50% за III квартал і 30% за IV квартал. Податок сплачується на рахунок місцевого бюджету за місцем розташування земельної ділянки.

Як вже зазначалось, базою оподаткування слугує нормативна грошова оцінка 1 гектара сільськогосподарських угідь, яка враховує коефіцієнт індексації, визначений станом на 1 січня базового звітного (податкового) року відповідно до встановленого ПКУ порядком.

Нормативна грошова оцінка земельних ділянок в Україні є капіталізованим рентним доходом, який визначається згідно з законодавством Держгеокадастру. Коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки земель застосовується кумулятивно залежно від дати проведення оцінки, а інформація про ці коефіцієнти доступна на офіційному вебсайті Держгеокадастру (Таблиця 3.2).

Таблиця 3.2 – Коефіцієнти індексації (Кф) з метою обчислення єдиного податку за роками

Рік	Кф	Рік	Кф	Рік	Кф	Рік	Кф	Рік	Кф
1996	1,703	2001	1,020	2010	1,000	2015	1,000	2020	1,000
1997	1,059	2005*	1,035	2011	1,000	2016	1,124	2021	1,000
1998	1,006	2007	1,028	2012	1,000	2017	1,000		
1999	1,127	2008	1,152	2013	1,000	2018	1,000		
2000	1,182	2009	1,059	2014	1,249	2019	1,000		

**Джерело: Узагальнено відповідно до [21]*

Для визначення бази оподаткування за 2022 рік земельної ділянки, грошова оцінка якої була проведена в 1995 році, необхідно застосовувати коефіцієнт у розмірі 4,4922, який визначається шляхом перемноження всіх коефіцієнтів, зазначених у Таблиці 3.2. Інформація про нормативну грошову оцінку земельної ділянки міститься у витягу, який видається за заявою платника податку територіальними органами Держгеокадастру України за місцем знаходження земельних ділянок.

Наведемо приклад, у ФГ «Аргамак плюс» станом на 1 січня 2022 року, є власність у вигляді ріллі площею 150,0 га та сіножаті площею 270,0 га.

Нормативна грошова оцінка 1 га ріллі з урахуванням індексації становить 7023,44 грн., а для сіножаті - 5144,35 грн. Для цих категорій земель встановлено ставку єдиного податку у розмірі 0,95.

Розрахуємо суму єдиного податку, що підлягає нарахуванню та сплаті підприємством за 2022 рік.

1. Визначимо базу оподаткування ріллі:

$$150,0000 \text{ га} \times 7023,44 \text{ грн.} = 1053516,00 \text{ грн.}$$

2. Визначимо базу оподаткування сіножатей:

$$270,0000 \text{ га} \times 5144,35 \text{ грн.} = 1388974,50 \text{ грн.}$$

3. Визначимо загальну базу оподаткування:

$$1053516,00 \text{ грн.} + 1388974,50 \text{ грн.} = 2442490,50 \text{ грн.}$$

4. Визначимо суму податку за рік:

$$2442490,50 \text{ грн.} \times 0,95\% = 23\,203,66 \text{ грн.}$$

Застосування спрощеної системи оподаткування має свої переваги, зокрема звільнення від нарахування й сплати багатьох зборів та податків, а також простота обчислення суми єдиного податку. Проте, платник єдиного податку має обмеження, які не застосовуються до господарюючих суб'єктів загальної системи оподаткування.

Спрощена система оподаткування містить кілька переваг, таких як відсутність необхідності в нарахуванні та сплаті окремих зборів та податків, відсутність обов'язкового реєстрування платником ПДВ (за винятком платників єдиного податку 4 групи), невисокі ставки єдиного податку, простоту у визначенні суми єдиного податку та спрощену звітність.

Платники єдиного податку звільнені від нарахування та сплати багатьох зборів та податків, включаючи податок на прибуток підприємств, ПДВ з операцій з постачання товарів, робіт та послуг, певну частину земельного податку та рентну плату за спеціальне використання води. Однак, в деяких випадках платники єдиного податку все ж повинні нараховувати та сплачувати окремі з перерахованих платежів, такі як ПДВ при імпорті товарів та земельний податок за ділянки, що не використовуються в господарській діяльності. Крім того, платники

єдиного податку можуть виступати як податкові агенти при нарахуванні (виплаті) доходів фізичним особам, з якими вони мають трудові або цивільно-правові відносини.

Простота у визначенні суми єдиного податку полягає в тому, що платникам не потрібно вести податковий облік витрат. Витрати, понесені платниками, не впливають на базу оподаткування і суму податку, що підлягає сплаті до бюджету. Об'єктом оподаткування для платників податку на прибуток є прибуток з України та за її межами, який визначається шляхом коригування фінансового результату до оподаткування, визначеного у фінансовій звітності підприємства.

Спрощена система оподаткування має недоліки, такі як обчислення бази оподаткування без врахування витрат та обмежена за видами діяльності.

Обчислення бази оподаткування єдиним податком здійснюється без вирахування понесених витрат. До того ж база оподаткування не зменшується на суму витрат, що здійснені підприємством. При обчисленні податку на прибуток суб'єктами господарювання на загальній системі оподаткування враховуються витрати, які здійснені підприємством у звітному періоді.

Отже, підприємству, у якого досить висока частка витрат (матеріаломістке виробництво) у ціні (вартості) продукції, що реалізується, як правило, використовувати спрощену систему не вигідно.

3.2 Формування податкової звітності фермерського господарства

Важливість сільськогосподарського сектору економіки України та незамінність сільськогосподарської продукції вимагають досліджень щодо сучасного стану і подальшого розвитку аграрного комплексу. Реформа організаційно-правових форм господарювання призвела до появи фермерських господарств, які мають особливості у формуванні капіталу, фондів, системах оподаткування і управління, розподілі результатів, а також організації обліку і контролю. Усталена робота фермерських господарств є критерієм ефективності ринкової економіки, але постійні зміни внутрішнього та зовнішнього середовища

можуть призвести до їх дестабілізації діяльності. Тому для забезпечення економічної стабільності фермерських господарств необхідно поєднувати виробничі, фінансові, організаційні та управлінські умови.

Держава запровадила спрощену систему оподаткування, обліку та звітності для того, щоб розвивався малий бізнес, зокрема фермерські господарства. Ця система базується на введенні єдиного податку для фермерських господарств, який замінює багато інших зборів, податків та платежів. Це понижує податкове навантаження і має вплив на структуру й обсяги податкової звітності фермерських господарств. Також для цих суб'єктів господарювання передбачена скорочена фінансова звітність, що вимагає досліджень впливу обраної системи оподаткування на формат звітності фермерських господарств.

Звітність фермерського господарства має залежність від системи та форми оподаткування. ФГ «Аргмак плюс» складає таку ж звітність, як і звичайні сільськогосподарські підприємства. Фінансова звітність фермерського господарства включає баланс та звіт про фінансові результати. Форма створення фермерського господарства та система оподаткування визначають набір звітності, яку слід подавати у державні органи.

ФГ «Аргмак плюс», яке перебуває на четвертій групі єдиного податку, передбачено складання різних податкових декларацій. Перехід на спрощену систему оподаткування змінює форму основної податкової декларації та відмінняє сплату та подачу декларацій з певних видів податків, зборів та платежів, зокрема земельного податку та рентної плати за спеціальне використання водних ресурсів. Звільнення від цих платежів діє для четвертої групи єдиного податку.

ФГ «Аргмак плюс» звільнене від рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин згідно Податкового кодексу. При застосуванні спрощеної системи оподаткування фермерське господарство є неплатником податку на прибуток, земельного податку та рентної плати за спецводокористування. ФГ «Аргмак плюс» подає певні види податкових звітів, які представлені в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Порівняння звітності фермерських господарств за системами оподаткування

Звіти	Система оподаткування			
	загальна	єдиний податок		
		група 3		група 4 (ФГ «Аргамак плюс»)
		3%	5%	
Податкова декларація з податку на прибуток	+	-	-	-
Податкова декларація з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	+/-	+/	+/-	+/-
Податкова декларація з плати за землю	+	-	-	-
Податкова декларація з рентної плати (користування надрами)	-	-	-	-
Податкова декларація з рентної плати (спецвдокористування)	+/-	+/-	+/-	+/-
Податкова декларація з ПДВ	+/-	+/-	-	+/-
Податкова декларація платника єдиного податку	-	+	+	+

Примітка: знак «+» – подається обов'язково; «+/-» – подається, якщо є відповідний об'єкт оподаткування; «-» – не подається.

**Джерело:* Узагальнено відповідно до [22; 24]

У фермерських господарствах, де використовується праця найманих осіб, потрібно подавати щомісячний звіт з ЄСВ та щоквартальну форму 1ДФ. З 2021 року ці звіти були об'єднані в нову форму Податкового розрахунку, яка включає в себе суму нарахованого та сплаченого податку на користь фізичних осіб та єдиного внеску.

У фермерських господарствах можуть бути різні види податків, зборів та платежів, залежно від їх господарської діяльності, тому, з метою порівняння, розглянемо їх (Рисунок 3.1).

У зв'язку з російською агресією в Україні було прийнято заходи для підтримки малого підприємництва, зокрема для платників єдиного податку третьої групи. Для цієї категорії підприємців, які використовують особливості оподаткування, встановлено можливість застосування відсоткової ставки у розмірі 2% доходу згідно з Податковим кодексом України. Дана категорія була відмінена в 2023 році.

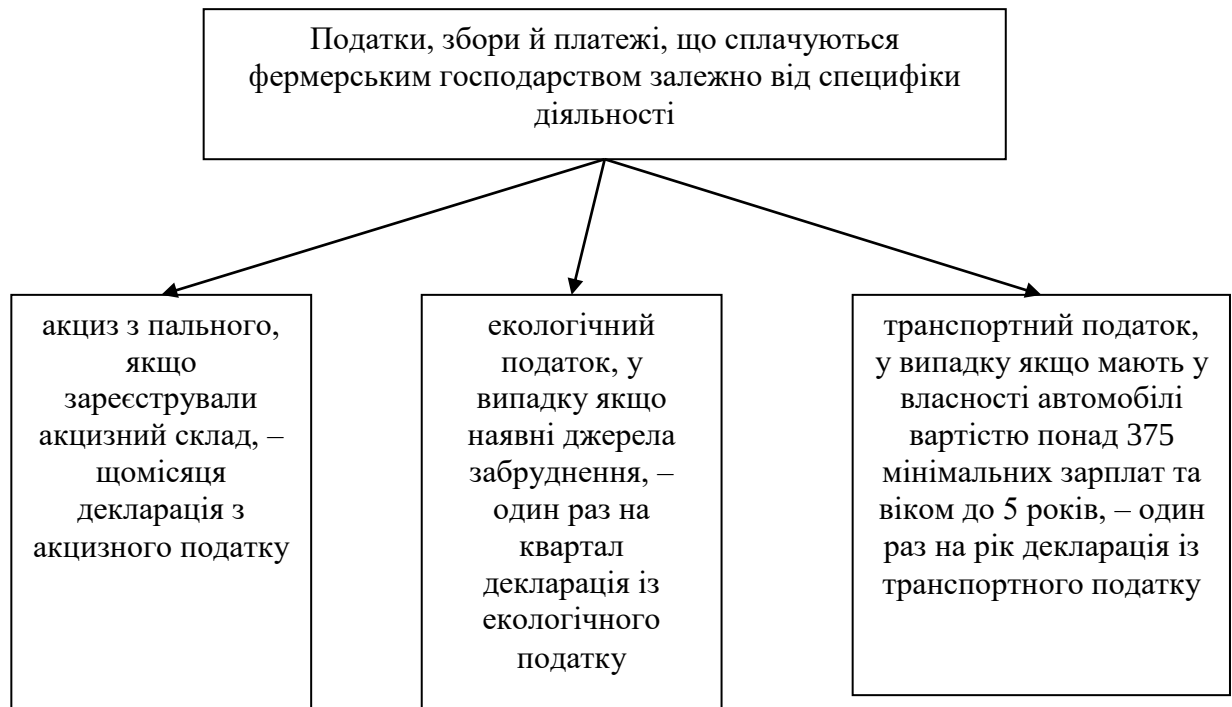

Рисунок 3.1 – Сплата податків, зборів й платежів фермерських господарств, які варіюються в залежності від специфіки їх діяльності

**Джерело: Узагальнено відповідно до [22; 24]*

У фермерських господарствах так само, як і в інших суб'єктів господарської діяльності, подається фінансова звітність. Різні види фінансової звітності фермерських господарств можна побачити на рисунку 3.2.

Згідно законодавства, вибір комплексу фінансової звітності має залежність від обсягів діяльності, системи оподаткування та критеріїв «мале підприємство» або «мікропідприємство». Повний пакет фінансової звітності можна обрати незалежно від обсягів діяльності та системи оподаткування. Фермерські господарства, які підпадають під критерії «мале підприємство» використовують форми № 1-м і № 2-м, а ті, що підпадають під критерій «мікропідприємство» або знаходяться на єдиному податку (3 група), використовують форми № 1-мс і № 2-мс.

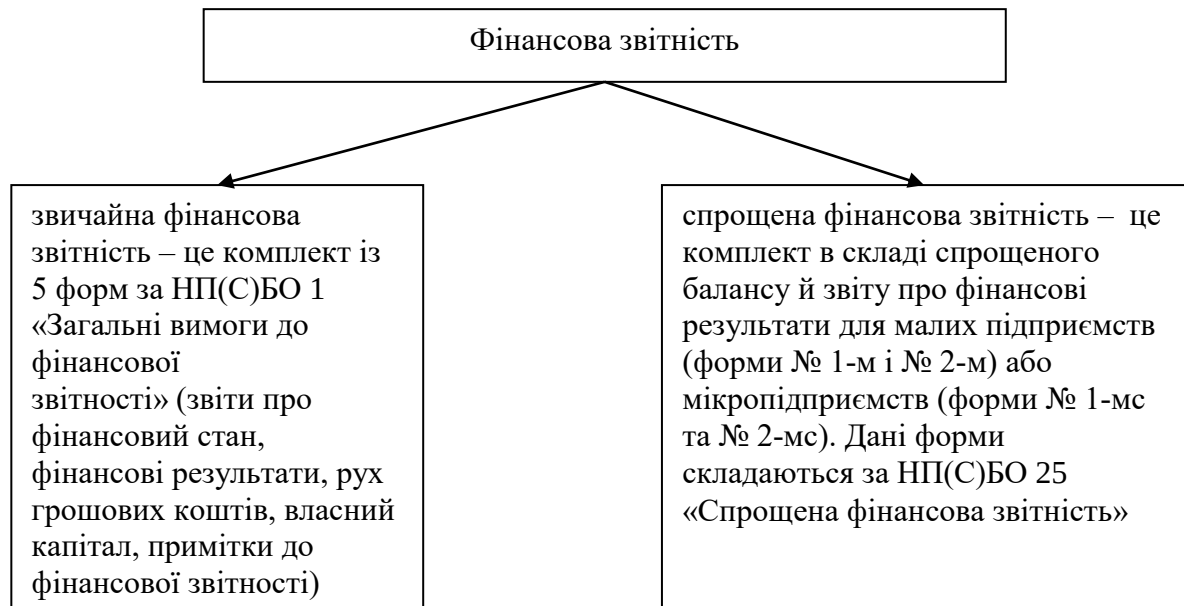

Рисунок 3.2 – Звітність фермерських господарств

**Джерело: Узагальнено відповідно до [20; 22; 24]*

У фермерських господарствах, які зазвичай мають статус «мікропідприємства», застосовуються критерії, визначені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Ці критерії включають балансову вартість активів – до 350 тис. євро, чистий дохід – до 700 тис. євро та середню кількість працюючих – до 10 осіб. Значна кількість фермерських господарств відповідають першим двом критеріям. Фінансова звітність цих господарств є частиною податкової звітності та подається разом із декларацією з податку на прибуток. Однак, фермерські господарства, які є платниками єдиного податку, не подають фінансову звітність згідно з Податковим кодексом України. Вони можуть складати спрощену фінансову звітність мікропідприємства або повний пакет фінансової звітності.

В Україні наявні чотири форми фермерських господарств, які різняться організацією обліку, порядком складання звітності, умовами оподаткування та власністю. Кожне фермерське господарство має власні правила ведення бухгалтерського обліку, які зазначені в Наказі про облікову політику, затвердженому власником. Мікрофермерські господарства можуть застосовувати

спрощену систему обліку без використання подвійного запису, але із обов'язковим систематичним і хронологічним відображенням господарських операцій у відповідних реєстрах, книгах та журналах.

Фінансова звітність фермерських господарств призначена для забезпечення внутрішніх і зовнішніх користувачів інформацією про результати діяльності, фінансовий стан, рух грошових коштів та капіталу підприємства. Зовнішніми користувачами можуть бути інвестори, кредитори, податкові та регулюючі органи, міністерства і галузеві відомства, споживачі. Потреби в інформації різних груп користувачів різняться і визначаються рішеннями, які приймаються на основі фінансової звітності. Для переважної більшості користувачів фінансової звітності фермерських господарств важлива інформація, яка враховує особливості даного виду економічної діяльності, щоб належним чином оцінювати фінансовий стан і приймати управлінські рішення.

При поданні звітності ФГ «Аргамак плюс» повинен враховувати два фактори - місцезнаходження та розташування земельних ділянок. Якщо земельні ділянки знаходяться на території, де перебуває платник, він подає два комплекти звітності до однієї податкової. Якщо ж земельні ділянки розташовані на території різних КАТОТТГ, платник повинен подати відповідну звітність за кожну земельну ділянку та за місцем податкового обліку.

Форма декларації, що використовується для подання звітності юрособами та ФОПами, була затверджена Наказом №578. На 2023 рік були внесені зміни до цієї форми за допомогою Наказу №394. Код форми декларації для юросіб - J0138105, для ФОПів - F0138105. У новій формі декларації з'явився новий додаток 3, який використовується для розрахунку загального МПЗ за звітний рік. Разом із декларацією юрособи також подають Розрахунок частки, форма якого була затверджена Наказом №772. На 2023 рік були внесені зміни до цієї форми за допомогою Наказу №955. ФОПи не подають цю форму.

ФГ «Аргамак плюс» подає до ДПС загальну декларацію на 2023 рік, яка охоплює всі земельні ділянки, з яких здійснюється єдиний податок на землю, або землі водного фонду. У декларації також вказуються відомості про наявність

земельних ділянок, розрахунок частки сільськогосподарського товаровиробництва за 2022 рік та розрахунок загального масштабного плану землекористування. Для підприємств групи 4 загальна декларація є ключовим елементом звітності, без якої підприємство не буде зареєстровано платником ЄП. Юрособи повинні подавати як загальну, так і звітну декларацію з додатками, незалежно від того, чи мають вони один код за КАТОТТГ для місця перебування на податковому обліку і місця розташування земельних ділянок, оскільки звітні декларації відображають нарахування єдиного податку в особовому рахунку платника.

Відомість (додаток 1) заповнюється шляхом вказання порядкового номера декларації, до якої вона додається. Якщо до декларації додається більше однієї Відомості, кожна з них отримує відповідний номер. Відомість містить таблицю, в якій вказуються категорії земельних ділянок та документи, що підтверджують право власності або користування. Також відображається інформація про державну реєстрацію, включаючи дату і номер запису в реєстрі.

У графі 8 кадастровий номер земельної ділянки записують лише в разі його наявності, інакше поле залишають порожнім. У графі 9 записують код регіону, який відповідає області, де розташована земельна ділянка.

У графі 10 декларації заповнюється код КОАТУУ для місця розташування ділянок. Площа земельної ділянки визначається у гектарах з чотирма десятковими знаками. Відомість, яка додається до загальної декларації, має особливості заповнення. Згідно з виноскою 4 до Відомості, рядки 1.1.1, 1.2.1, 1.3.1, 1.4.1 та 2.1 заповнюються одним рядком з кодом органу місцевого самоврядування за КОАТУУ. Кількість рядків може збільшуватися залежно від кількості кодів органів місцевого самоврядування за КОАТУУ.

У декларації для юросіб з'явилися два нові рядки, які стосуються розрахунків з податків. Рядок 4 відображає додатну різницю між загальним МПЗ та сплаченими податками, а рядок 5 відображає суму ЄП, нараховану за 2023 рік, та значення рядка 4. Ці суми мають бути розподілені між кварталами 2023 року та

сплачені до місцевих бюджетів за місцем розташування земельних ділянок. Детальніше про заповнення додатка 3 буде розглянуто далі.

У додатку 3 до декларації розраховується мінімальне податкове зобов'язання (МПЗ) за попередній рік для осіб, які були платниками ЄП групи 4 у минулому році. Особи, які перейшли на ЄП групи 4 з початку поточного року, не подають додаток 3. Процедура звітування з МПЗ для осіб, які перейшли на іншу систему оподаткування, не визначена і рекомендується звернутися до ДПС для отримання консультації з цього питання.

Мінімальне податкове зобов'язання (МПЗ) є найнижчою сумою податків, зборів та платежів, яку платник повинен сплатити згідно з законодавством. Визначення МПЗ здійснюється відповідно до норм Податкового кодексу України (ПКУ), зокрема статтею 38-1. Для платників єдиного податку (ЄП) групи 4 існують особливості визначення різниці між загальною сумою МПЗ і сумою сплачених податків.

У проведеному дослідженні встановлено, що фермерські господарства – юридичні особи мають можливість самостійно вибирати систему оподаткування – спрощену або загальну. Вибір системи оподаткування залежить від результатів та умов господарської діяльності господарства і здійснюється добровільно. Проте, особливості та структура складання фінансової звітності є незалежною від системи оподаткування, через те що законодавство передбачає неодмінне складання спрощеної фінансової звітності для фермерських господарств, що відповідають ознакам малих та мікро підприємств. Отже, можна зазначити, що елементи спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, які були запроваджені для того, щоб стимулювати розвиток малого бізнесу, вже не є загальною системою, адже вони не пов'язані та між собою не узгоджені.

Вибір системи оподаткування для фермерського господарства юридичної особи залежить від конкретних обставин та стратегій бізнесу:

1. Загальна система оподаткування:

Переваги: Гнучкість у веденні бізнесу, можливість використовувати різні витрати для зменшення прибутку.

Недоліки: Високі ставки корпоративного податку, більше адміністративної роботи.

2. Єдиний податок 3 група (3%):

Переваги: Низька ставка податку, простота ведення бухгалтерії, невеликий адміністративний тягар.

Недоліки: Обмежене використання певних вигід, які доступні в корпоративному оподаткуванні.

3. Єдиний податок 3 група (5%):

Переваги: Збалансована ставка податку, що може бути вигідною для деяких господарств.

Недоліки: Трошки вища ставка порівняно зі ставкою 3%, але все ще нижча, ніж загальна система оподаткування.

4. Єдиний податок 4 група:

У сільськогосподарських виробників є можливість сплатити єдиний податок в фіксованому розмірі, що дає їм перевагу перед іншими групами оподаткування. Однак, якщо вони мають несільськогосподарське виробництво, торгівлю й іншу діяльність, то вони можуть втратити привілеї у оподаткуванні під виглядом «сільськогосподарського» єдиного податку.

Недоліки: Зменшена конкурентоспроможність в порівнянні з групою 3%, але все ще може бути вигідною в порівнянні зі загальною системою оподаткування.

Важливо враховувати, що краща система оподаткування може залежати від розміру та характеру фермерського господарства, його прибутковості, амбіцій щодо росту та інших факторів. На наш погляд, система оподаткування, яку використовує ФГ «Аргмак плюс» повністю відповідає його діяльності, а отже використання податкової звітності – виправдано.

3.3 Вдосконалення організаційних аспектів оподаткування фермерського господарства

Для єдинників 4 групи, до якої відноситься ФГ «Аргамак плюс», є дієві поради, як утримати частку сільгосптоваровиробництва на рівні не менше ніж 75%. Недотримання цієї межі призводить до виходу з спрощеної системи оподаткування. Тому пропонуємо запровадити дані поради, оскільки вони можуть бути корисними у майбутньому.

Юридичні особи, які бажають бути єдинниками четвертої групи, повинні мати частку сільгосптоваровиробництва, що дорівнює або перевищує 75% за попередній податковий рік. Цю умову щороку мають підтверджувати діючі єдинники четвертої групи, а ті, хто бажає перейти на цей режим оподаткування, повинні довести свою відповідність цій умові. Якщо сільгосппідприємство не збереже достатню частку сільгосптоваровиробництва, воно може втратити можливість бути на єдиному податку четвертої групи. Для уникнення податкових ризиків, необхідно дотримуватися правил розрахунку цієї частки та утримуватися від дій, які можуть її порушити.

Для розрахунку частки сільгосптоваровиробництва використовується форма, затверджена Мінагрополітикою. Ця форма містить таблицю з методикою розрахунку на основі бухгалтерського обліку. Розрахунок здійснюється за допомогою формули, яка визначена в цій формі.

Сільськогосподарська продукція включає товари, які належать до груп 1-24 УКТ ЗЕД, є результатом власного виробництва або переробки, і були вироблені або придбані на власних або орендованих земельних ділянках та виробничих потужностях. Виключенням є сільськогосподарські товари, які були придбані для перепродажу, якщо підприємство здійснило їхню обробку або переробку.

Частка сільгосптоваровиробництва за попередній податковий (звітний) рік повинна дорівнювати або перевищувати 75%. Якщо цей рівень буде дотриманий

за період з 01.01.2022 р. по 31.12.2022 р., платник може бути зарахований до єдиного податку четвертої групи в 2023 році. Ця частка розраховується за весь рік, а не окремі квартали або місяці.

Для отримання статусу платника єдиного податку четвертої групи у поточному році, сільськогосподарському товаровиробнику необхідно розрахувати частку його діяльності, яка була здійснена протягом минулого року.

Формула розрахунку частки сільгосптоваровиробництва використовує обороти за рахунками класу 7 Плану рахунків, без непрямих податків (без ПДВ). Доход від реалізації сільгосппродукції визначається за рядками 1.1-1.8 Розрахунку та підпунктом 298.8.3 ПК. Загальний дохід включає обороти за кредитом субрахунків обліку фінансованих результатів 791, 792 і 793. Субрахунок 794 більше не існує.

Бухгалтерське проведення з відображення непокритих збитків періоду (Д-т 442 «Непокриті збитки» К-т 791 (792, 793)) не враховується як дохід, оскільки це не є прибутком. Крім того, обороти за К-т 791—793 включають не тільки ПДВ, але й акциз.

До вирахувань із загальної суми доходу належать державна фінансова підтримка, бюджетна дотація для стимулювання виробництва сільгосппродукції, дохід від продажу іноземної валюти на розвиток сільгоспвиробництва, дохід від визнання біологічних активів і сільгосппродукції, дохід від реалізації основних засобів, які перебувають на балансі понад 24 місяці, дохід від списаної кредиторської заборгованості, яка виникла під час операційного циклу після закінчення строку позовної давності, та дохід від курсової різниці за зобов'язаннями за кредитами (позиками), відсотками в іноземній валюті.

Для забезпечення виконання вимоги щодо 75%-вої частки сільгосптоваровиробництва ФГ «Аргмак плюс», необхідно постійно контролювати цей показник і в разі необхідності вживати наступні заходи.

Рекомендується створити внутрішній звіт про частку сільгосптоваровиробництва та складати його регулярно, використовуючи електронну таблицю в Excel. Це дозволить вчасно виявляти ситуації, що потребують втручання, і уникнути непередбачуваних доходів, таких як дохід від курсової різниці. Важливо складати звіт протягом звітного періоду, оскільки після дати балансу буде вже пізно.

Рекомендується зменшити продаж несільськогосподарської продукції та надання сільськогосподарських послуг або повністю відмовитися від цього напрямку діяльності до кінця року. Ці доходи впливають на загальний дохід і зменшують частку сільгосптоваровиробництва. До таких доходів входять продаж посівів, перепродаж сільськогосподарських та інших товарів, продаж основних засобів та інше.

Рекомендується збільшувати продаж сільськогосподарської продукції, щоб збільшити частку сільгосппродукції. Якщо частка опиняється під загрозою, краще продати продукцію, навіть на менш вигідних умовах, ніж втратити можливість перебувати на єдиному податку четвертої групи.

Отримані аванси за сільськогосподарську продукцію не зараховуються до доходу в бухгалтерському обліку. Дохід визнається лише при передачі всіх ризиків і вигод покупцеві, що має бути прописано у договорі купівлі-продажу. Момент передачі визначається датою підписання видаткової накладної у внутрішньоукраїнських операціях і умовою Інкотермс у операціях ЗЕД. У ЗЕД-контрактах потрібно бути обережним, оскільки навіть якщо продукція вже відправлена, дохід може не настати.

Якщо потрібно повернути товар, який не вважаєте сільськогосподарським, то потрібно зробити це до 31 грудня 2022 року. Якщо буде скасування операції до дати балансу, то можна сторнувати суму доходу й зменшити загальний дохід в формулі.

Збільшення ціни продажу сільськогосподарської продукції може призвести до збільшення доходу від продажу і може бути компенсовано знижкою на наступну партію продукції.

Для збільшення частки сільгосппродукції можна віддавати власновирощену продукцію на переробку і продавати вже готову продукцію. Це дозволить отримати вищу ціну за продукцію. Територіальне розміщення переробного підприємства не має значення. Якщо зерно було придбано на стороні, дохід від реалізації переробленої продукції не належить до доходу від реалізації сільгосппродукції.

Для збільшення доходу від сільськогосподарської продукції важливо стежити за курсом валюти, оскільки зростання гривні може призвести до зменшення частки сільгосппродукції в загальному доході. У такому випадку можна компенсувати зростання шляхом додаткового продажу сільськогосподарської продукції.

Якщо підприємство планує отримати довгострокову поворотну фінансову допомогу, рекомендується відтермінувати її отримання та обґрунтувати меншу ставку дисконту, щоб зменшити дохід від дисконтування. Для визначення суттєвості дисконтування довгострокової заборгованості можна використовувати критерій 5% різниці між номінальною та дисконтованою вартістю. Для відсоткових позик, таких як банківські кредити, дисконтують лише у випадку, якщо ставка відсотка суттєво менша, ніж ринкова.

Рекомендується відкласти отримання безповоротної фінансової допомоги або списання кредиторської заборгованості, оскільки такі суми вважаються іншими операційними доходами, які збільшують загальний дохід, але зменшують частку сільгосптоваровиробництва. Перед проведенням такої операції рекомендується аналізувати її вплив на частку сільгосптоваровиробництва і, можливо, виконати її в наступному періоді.

Наступна порада полягає в тому, щоб оформляти безповоротну фінансову допомогу від засновників як внесок до додаткового капіталу, оскільки зростання капіталу не розглядається як дохід у бухгалтерському обліку. Така операція відображається за субрахунком 422 «Інший додатковий капітал», а не 718 «Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів», і не впливає на частку сільгосптоваровиробництва.

Якщо основні засоби були утримані на балансі менше ніж 24 місяці, їх можна продати, отримавши аванс, але сам продаж слід перенести на наступний рік. Тільки в такому випадку дохід від продажу буде враховано у вирахуваннях з загальної суми доходу. Це не вплине на частку сільгосптоваровиробництва.

При перепродажу тварин необхідно дотримуватися правил відгодівлі. Тварин слід відгодовувати перед продажем, щоб цей продаж був зарахований до доходу від продажу сільгосппродукції. Для свиней, вага яких повинна бути не менше 90-100 кг, рекомендується придбати їх у віці 11-12 тижнів з вагою 15-25 кг. Велика рогата худоба повинна бути відгодована протягом трьох місяців перед продажем на забій.

Необхідно укласти всі договори на землю та перевірити їх правильність оформлення. Якщо договір оренди (емфітевзису, користування) не укладено належним чином, дохід від реалізації продукції з такої землі не буде зараховано до доходу від сільгосппродукції. Це може призвести до зниження частки сільгосптоваровиробництва.

Наступна порада стосується уникнення продажу посівів, оскільки дохід від такого продажу не враховується у доході від реалізації сільськогосподарської продукції. Замість цього, сума від продажу посівів піде на збільшення загального доходу. Посіви не вважаються продукцією, оскільки ще не було вироблення, виготовлення або переробки. З бухгалтерської точки зору, посіви вважаються поточними біологічними активами рослинництва, а не продукцією.

У разі появи форс-мажорних обставин, таких як заморозки, повінь, посуха, пожежа тощо, платнику єдиного податку четвертої групи не потрібно дотримуватися вимоги щодо 75%-вої частки сільськогосподарського виробництва. Однак, для цього платник повинен подати разом із декларацією рішення обласної ради про наявність форс-мажорних обставин і перелік суб'єктів господарювання, що постраждали унаслідок цих обставин. Важливо, щоб платник був включений до переліку постраждалих суб'єктів господарювання.

Важливо утриматися від здійснення «махлювання» після дати балансу, так як це ризиковано і може бути визнано фіктивним податківцями. Замість цього, варто коригувати помилки у фінансових звітах через коригування нерозподіленого прибутку згідно з правилами НП(С)БО 6. Використання бухгалтерського проведення з субрахунком 441 «Нерозподілений прибуток» замість рахунку класу 7 не впливає на доходи або частку сільгосптоваровиробництва підприємства. Продаж товару зі зворотнім викупом може бути визнаний податковими органами як фіктивна операція. Як результат, платник може бути позбавлений права перебувати на четвертій групі єдиного податку, переведений на загальну систему оподаткування та нарахований податок на прибуток зі штрафними санкціями за рік, в якому він не мав права бути на четвертій групі.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано вирішення наукової проблеми, що полягає в удосконаленні методики та організації обліку і оподаткування фермерських господарств на базі: ФГ «Аргамак Плюс». Результати дослідження дозволили зробити висновок, що мета роботи була досягнута:

1. Українські фермерські господарства вносять значний внесок у вирішення проблеми продовольчої безпеки. Однак, разом з позитивними аспектами, існує безліч невирішених проблем. Найбільш гострими з них є технологічне та технічне відставання суб'єктів господарювання, нерівність цін на сільськогосподарську продукцію порівняно з цінами на продукцію промислових галузей, інфляція та зростання цін на засоби виробництва, мінеральні добрива та енергоносії, нестача власних оборотних коштів, складності збуту сільськогосподарської продукції, недоступність кредитів через високу відсоткову ставку та відсутність застави. Загалом, фермерські господарства відіграють важливу роль у сталому розвитку аграрної економіки України, сприяючи як економічному, так і соціокультурному зростанню країни.

2. Всі фермерські господарства повинні вести облік своєї діяльності, що допомагає в організації бухгалтерського обліку, оподаткуванні та складанні звітності. Бухгалтерський облік є важливим елементом фінансового планування та контролю виробничих процесів. Розробка грамотного фінансового та матеріального планування діяльності дозволяє співвідносити доходи та витрати. Уряд України надає державну підтримку агротоваровиробникам для забезпечення їх конкурентоспроможності. Ця підтримка включає допомогу у розвитку тваринництва та фермерських господарств. Аграрії повинні виконати певні умови, щоб отримати фінансову допомогу. Отримання держпідтримки дозволяє аграріям полегшити своє фінансове становище.

3. Правильна організація бухгалтерського обліку є надзвичайно важливою для ФГ «Аргамак плюс», оскільки вона допомагає забезпечити ефективне

фінансове управління та збільшити шанси на успіх. Ось деякі підходи до організації бухгалтерського обліку для фермерського господарства, які можна зазначити, виходячи з результатів дослідження: фермерське господарство повинно зберігати докладні записи про всі фінансові транзакції, включаючи доходи, витрати, податки, зобов'язання та активи, це допомагає точно відстежувати фінансовий стан господарства; вибір підходящої бухгалтерської системи, яка враховує особливості сільськогосподарського бізнесу, допомагає полегшити облік та звітність; регулярне ведення обліку та оновлення фінансових записів дозволяє завжди мати актуальну інформацію про стан господарства; організація бухгалтерського обліку не лише передбачає ведення обліку, але й аналіз фінансової інформації; фермерське господарство повинно дотримуватися податкового законодавства та інших фінансових нормативів, правильна організація бухгалтерського обліку допомагає уникнути порушень і штрафів; у разі потреби фермер може залучити бухгалтера або фінансового консультанта, які мають спеціалізацію на сільськогосподарському обліку, для забезпечення точності та ефективності бухгалтерського обліку.

4. Необхідно оновити робочий план рахунків шляхом упорядкування назв рахунків та рекласифікації активів згідно з Інструкцією № 291. Рекомендується використовувати рахунки 108 та 208 для обліку багаторічних насаджень та матеріалів сільськогосподарського призначення відповідно. Крім того, рахунок 85 «Інші затрати» слід вилучити з робочого плану рахунків, якщо використовуються рахунки класів 9 та 8 для обліку витрат.

5. Необхідно врахувати, що після змін до НП(С)БО 30 «Біологічні активи» плодоносні рослини стали складовою основних засобів. Тому необхідно включити в наказ про облікову політику порядок документального оформлення руху, переоцінки та амортизації плодоносних рослин відповідно до вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби».

6. Необхідно врахувати, що зміни до НП(С)БО закріпили пріоритет оцінки придбаних/отриманих біологічних активів за справедливою вартістю, замість

оцінки за первісною вартістю. Тому, пункт про оцінку біологічних активів за первісною вартістю можна виключити з наказу про облікову політику.

7. Потрібно враховувати, що норми агро-НП(С)БО наближуються до МСФЗ і визначають порядок розрахунку справедливої вартості біологічних активів та сільгосппродукції. При цьому, пріоритетний метод розрахунку – ціни активного ринку, а відсутність таких цін передбачає використання інших методів.

8. У проведеному дослідженні встановлено, що фермерські господарства – юридичні особи мають можливість самостійно вибирати систему оподаткування – загальну або спрощену. Вибір системи оподаткування залежить від умов та результатів господарської діяльності господарства і здійснюється добровільно. Однак, структура та особливості складання фінансової звітності не залежать від системи оподаткування, оскільки законодавство передбачає обов'язкове складання спрощеної фінансової звітності для фермерських господарств, що відповідають ознакам мікро та малих підприємств. Тому можна зробити висновок, що елементи спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, які були запроваджені для стимулювання розвитку малого бізнесу, вже не є загальною системою, оскільки вони не пов'язані і не узгоджені між собою.

9. Для забезпечення виконання вимоги щодо 75%-вої частки сільгосптоваровиробництва ФГ «Аргамак плюс», необхідно постійно контролювати цей показник і в разі необхідності вживати наступні заходи: рекомендується створити внутрішній звіт про частку сільгосптоваровиробництва та складати його регулярно, використовуючи електронну таблицю в Excel; рекомендується зменшити продаж несільськогосподарської продукції та надання сільськогосподарських послуг або повністю відмовитися від цього напряму діяльності до кінця року; рекомендується збільшувати продаж сільськогосподарської продукції, щоб збільшити частку сільгосппродукції; збільшення ціни продажу сільськогосподарської продукції може призвести до збільшення доходу від продажу і може бути компенсовано знижкою на наступну партію продукції; для збільшення доходу від сільськогосподарської продукції важливо стежити за курсом валюти, оскільки зростання гривні може призвести до

зменшення частки сільгосппродукції в загальному доході; якщо підприємство планує отримати довгострокову поворотну фінансову допомогу, рекомендується відтермінувати її отримання та обґрунтувати меншу ставку дисконту, щоб зменшити дохід від дисконтування; рекомендується відкласти отримання безповоротної фінансової допомоги або списання кредиторської заборгованості, оскільки такі суми вважаються іншими операційними доходами, які збільшують загальний дохід, але зменшують частку сільгосптоваровиробництва; необхідно укласти всі договори на землю та перевірити їх правильність оформлення; уникати продажу посівів, оскільки дохід від такого продажу не враховується у доході від реалізації сільськогосподарської продукції.

10. Важливо утриматися від здійснення «махлювання» після дати балансу, так як це ризиковано і може бути визнано фіктивним податківцями. Замість цього, варто коригувати помилки у фінансових звітах через коригування нерозподіленого прибутку згідно з правилами НП(С)БО 6. Використання бухгалтерського проведення з субрахунком 441 «Нерозподілений прибуток» замість рахунку класу 7 не впливає на доходи або частку сільгосптоваровиробництва підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беляєва Л.А. Сучасні умови оподаткування фермерських господарств. *Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах сталого розвитку*: зб. Матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 20-й річниці створення кафедри аудиту. 10 грудня 2020 р. Київ, КНЕУ, 2020. С. 471-473. URL: https://www.apu.com.ua/wp-content/uploads/2021/03/1_Збірник-Конф.ФОПМ-2020-КНЕУ-АПУ-ФПБАУ-САУ.pdf#page=472. (Дата звернення: 31.10.2023).
2. Беляєва Л.А., Хемліна Д.Ю. Функціонування фермерських господарств в сучасних умовах господарювання в Україні. *Економічний простір*. 2020. № 159. С. 162-165. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/159-33>. (Дата звернення: 29.10.2023).
3. Бірюк О.Г., Коцупатрий М.М. Щодо методики викладання обліку та оподаткування діяльності фермерських господарств. *Дистанційна освіта в Україні: інноваційні, нормативно-правові, педагогічні аспекти*. 2023. № 1(2). С. 133–138. <https://doi.org/10.18372/2786-5495.1.17314>. (Дата звернення: 30.10.2023)
4. Васильєва В.Г., Коновалова О.В. та Січева К.В. Особливості організації обліку доходів і витрат у фермерських господарствах. *Економічний простір*. 2019. № 148. С. 116-128. DOI: <https://doi.org/10.30838/P.ES.2224.290819.116.576>. (Дата звернення: 29.10.2023)
5. Гаркуша С.А. Запровадження управлінської звітності в системі управлінського обліку на підприємстві. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 39. С. 375-379. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/39_2020_ukr/64.pdf. (Дата звернення: 11.11.2023).
6. Гаркуша С.А. Організація безпаперового управлінського обліку на підприємствах малого бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2021. № 23. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-12>. (Дата звернення: 11.11.2023).
7. Гнатишин Л.Б. Перспективи оподаткування фермерських господарств. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та*

управлінський аспекти: матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 19-21 березня 2019 р. Ч. 1. Львів: ЛНАУ, 2019. С. 171-174. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/13677/1/тези%20завадських%20%28Львів%29.pdf#page=171>. (Дата звернення: 31.10.2023).

8. Гнатишин Л.Б. Стратегія у досягненні конкурентних переваг фермерськими господарствами. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством*: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Полтава, 31 березня 2020 року. Полтава, 2020. С. 312-315. URL: https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/7590/1/Збірник_конференція_ПДАА.pdf#page=312. (Дата звернення: 01.11.2023).

9. Гнатишин Л.Б., Прокопишин О.С. Валоризація аграрної продукції в системі бухгалтерського обліку фермерських господарств. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 40. С. 438-446. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct40-75>. (Дата звернення: 11.11.2023).

10. Головка Л.О., Гулак О.В., Висоцький В.М. Правове регулювання оподаткування сільськогосподарської діяльності в країнах ЄС. *Соціально-правові студії*. 2021. Випуск 3 (13). С. 169-175. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3988/1/23.pdf>. (Дата звернення: 01.11.2023).

11. Дорогань-Писаренко Л.О., Міхеєва М.В. Альтернативні варіанти форми ведення обліку у мікро та малих фермерських господарствах. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституціональних змін : зб. матер. Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю)*. (м. Полтава, 22 жовтня 2020р.). Полтава : ПДАА, 2020. С. 271-274. URL: <https://eprints.cdu.edu.ua/4663/1/zbirnik22.10.2020.pdf#page=271>. (Дата звернення: 11.11.2023).

12. Живко З.Б., Гнатишин Л.Б., Прокопишин О.С., Ціцька Н.Є. Звітність аграрних підприємств: зарубіжна й вітчизняна практика. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Том 5. № 2. С. 383-392. URL:

<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3578/1/живко%202.pdf>. (Дата звернення: 29.10.2023)

13. Жолобко О.М. Деякі особливості обліку і оподаткування фермерських господарств. *Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (заочна форма) «Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору»*. (21 березня 2023 р., м. Полтава). Полтава, 2023. С. 133-135.

14. Жолобко О.М. Організація обліку у фермерських господарствах. *Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: сучасні виклики : збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Полтава, 10–11 травня 2023 року). Полтава: ПУЕТ, 2023. С. 12-15.

15. Жук В., Замлинський В., Дяченко О. Роль бухгалтерського обліку у становленні економічної науки. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023. № 3. С. 29-33. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-318-3-4>. (Дата звернення: 11.11.2023).

16. Здирко Н., Іщенко Я. Організаційні основи побудови системи обліку витрат виробництва фермерських господарств. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-86>. (Дата звернення: 29.10.2023).

17. Лега О.В., Яловега Л.В., Прийдак Т.Б. Облікове забезпечення функціонування фермерських господарств: дискусійні питання. *The 4th International scientific and practical conference «Fundamental and applied research in the modern world»*. (November 18-20, 2020). BoScience Publisher, Boston, USA. 2020. Pp. 680-689.

18. Маркус О. і Колесник Ю. Організація обліку та оподаткування фермерських господарств. *Молодий вчений*. 2020. № 10 (86). С. 219-222. doi: [10.32839/2304-5809/2020-10-86-46](https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-10-86-46). (Дата звернення: 29.10.2023)

19. Назаренко О.В. Особливості обліково-аналітичного супроводження валоризації продукції фермерських господарств. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю»*. (м. Полтава, 21 квітня 2021 р.). С. 878-

882. URL:
<http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/8911/1/Назаренко%20О.В.%20Тези%20Валоризація%20.pdf>. (Дата звернення: 11.11.2023).

20. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: Наказ Міністерства фінансів України від 15.03.2000 р. № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>. (Дата звернення: 21.06.2023).

21. Обліково-аналітичне забезпечення й оподаткування розвитку суб'єктів агробізнесу та сільських територій: колективна монографія / за заг. ред. Мармуль Л. О. Херсон: Айлант, 2019. 334 с. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/9015/Мохненко%20монографія%20ХГАУ%202019.pdf?sequence=1>. (Дата звернення: 11.11.2023).

22. Податковий кодекс України: Кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (Дата звернення: 17.10.2023).

23. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>. (Дата звернення: 29.10.2023).

24. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>. (Дата звернення: 21.06.2023).

25. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>. (Дата звернення: 11.11.2023).

26. Садовська І.Б., Бабіч І.І., Нагірська К.Є. Організація обліку і оподаткування у фермерських господарствах в контексті професійного бухгалтерського судження. *Облік і фінанси*. 2019. № 4 (86). С. 45-53. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/c3bb/ccdc09b0ca785dc250718d9fcce1a2d875f6.pdf>. (Дата звернення: 29.10.2023).

27. Свиноус І., Гаврик О., Рудич, О. Зарубіжний досвід оподаткування сільськогосподарських товаровиробників – виклик для України в контексті продовольчого забезпечення населення. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2023. № 3-4. С. 7-15. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2022.03-04.007>. (Дата звернення: 11.11.2023).

28. Судомир С. Інноваційні технології у сільському господарстві. *Глобальні та національні тенденції у галузі наук про життя: збірник наукових праць*. Ніжин: НДУ Гоголя., 2023. С. 39-41. URL: http://nati.org.ua/docs/science/2023/Conference_06042023_p001.pdf#page=40. (Дата звернення: 11.11.2023).

29. Ткаченко О., Саванчук Т. Управлінський облік як складова природного виробництва у фермерських господарствах. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-4>. (Дата звернення: 11.11.2023).

30. Ярмолюк О.Ф., Вітер С.А. Раціональний документообіг в організації обліку фермерських господарств. *Ефективна економіка*. 2021. № 7. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.7.91. (Дата звернення: 29.10.2023).

31. Anaëlle Rabès, Louise Seconda, Brigitte Langevin, Benjamin Allès, Mathilde Touver, Serge Hercberg, Denis Lairon, Julia Baudry, Philippe Pointereau, Emmanuelle Kesse-Guyot, Greenhouse gas emissions, energy demand and land use associated with omnivorous, pesco-vegetarian, vegetarian, and vegan diets accounting for farming practices, *Sustainable Production and Consumption*, 2020. Volume 22. Pages 138-146, ISSN 2352-5509. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.spc.2020.02.010>. (Дата звернення: 11.11.2023).

32. Das V., J.; Sharma, S.; Kaushik, A. Views of Irish Farmers on Smart Farming Technologies: An Observational Study. *AgriEngineering*. 2019. № 1. Pp. 164-187. DOI: <https://doi.org/10.3390/agriengineering1020013>. (Дата звернення: 11.11.2023).

33. Hendrik Vollmer, Accounting for tacit coordination: The passing of accounts and the broader case for accounting theory, *Accounting. Organizations and*

Society. 2019, Volume 73. Pp. 15-34. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.aos.2018.06.003>. (Дата звернення: 11.11.2023).

34. Lieselot Boone, Isabel Roldán-Ruiz, Veerle Van linden, Hilde Muylle, Jo Dewulf, Environmental sustainability of conventional and organic farming: Accounting for ecosystem services in life cycle assessment. *Science of The Total Environment*. 2019. Volume 695. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2019.133841>. (Дата звернення: 11.11.2023).

35. Zhou X., Ma W., Li G. and Qiu H. Farm machinery use and maize yields in China: an analysis accounting for selection bias and heterogeneity. *Aust J Agric Resour Econ*. 2020. № 64. Pp.1282-1307. DOI: <https://doi.org/10.1111/1467-8489.12395>. (Дата звернення: 11.11.2023).

ДОДАТКИ